

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. איזהו צורת דרקון פירש רשב"א כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רבי אסי בין פרקי צואר 2
- ב. ש"מ תלת ש"מ עובר כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו וש"מ יודע בטיב של עבודת כוכבים ומשמשיה מבטל ושאינו יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה אינו מבטל וש"מ עובר כוכבים מבטל בעל כרחו 3
- ג. המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגיים ומן הנהר ומזוטו של ים ומשולוליתו של נהר 6
- ד. והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן 8
- ה. לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות 11
- ו. לא אסרה תורה אלא בדמות ד' פנים בהדי הדדי ... כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם 13
- ז. לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמישי המשמשיין לפני במרום כגון אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת 17
- ח. אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת 18
- ט. לעובדם אפילו שילשול קטן נמי 19
- י. טבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמה שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה 22
- יא. ולא חיישי לחשדא רבים שאני 23
- יב. דפרקים 24
- יג. להתלמד שאני דתניא לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות 25

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

- יד. מכובדין שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות מבוזין שעל היורות ועל הקומקמסין ועל מחמי חמים ושעל הסדינין ועל המטפחות 25
- טו. שוחק וזורה לרוח או מטיל לים 26

דף מג.

א. איזהו צורת דרקון פירש רשב"א כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רבי אסי בין פרקי צואר

כבר התבאר לעיל דף מב: שהמוצא כלים¹ ועליהם צורת דרקון והוא דומה לנחש ויש כמין סנפירין בין פרק חוליות שבצוארו², אם הכלים מכובדים אסורים שודאי נעשו לשם עבודה זרה, בין שקועים ובין בולטים³. ואם הם מבוזים מותרים⁴ שלא נעשה לשם לעבוד במבוזים ובודאי לנוי עשאוהו⁵.

שעל השיראים כלומר בגדי משי ורקמה ואצערה⁶ נזמים וטבעת הרי אלו מכובדים⁷. ושעל המטבעות⁸ ויורות וקומקמוסין, כלומר סירים גדולים

¹ שו"ע ונו"כ קמא ג

² הוא נחש בריח בשמים, ושמו תלי הגדול, ומושל במזלות, להכי חשיב לה בהדיהו. ערך לחם למהריק"ש

³ אבל ר' ירוחם כתב יש מי שכתב וכן בתו' דלא אסרו על המכובדים אלא בולט עכ"ל ומביאו ב"י. ש"ך י

⁴ דוקא בכרכים איירי אבל בכפרים בכל ענין אסור דודאי למיפלה עבדי להו ולא לנוי וכדלעיל ריש סי' זה. ס' קהל יאודה מהטור. דרכ"ת שם כג

⁵ ונראה דאם הם אינם מכובדים ולא מבוזים אלא בינונים אסורים דאילו היו מכובדים היו ודאי נעשים לשם אלילים וכמ"ש הטור א"כ ליכא כאן אלא חדא ספיקא. ש"ך שם י

⁶ ש"ך יא

⁷ עי' בהגהות חכמת שלמה שנסתפק בנר שיש עליו צורת ע"ז והוא דולק אם דינו כדיון מכובד או כדיון מבוז והביא מדברי המדרש תנחומא פ' ויצא שכ' להדיא דנר שיש עליו צורת ע"ז אסור להדליק בו ובע"כ דחשיב בכלל מכובד וכ' דאע"ג דקיי"ל דאין למידין הלכה מדברי אנדה זה דוקא היכא דהוי מחודש דין ממש משא"כ בזה דעיקר הדין לחלק בין מכובדים למבוזים מבואר בגמ' ואין שם אלא גילוי מלתא בעלמא בודאי יש ללמוד מדברי המדרש ובפרט להחמיר באיסור ע"ז דחמיר טפי עיין שם

⁸ עיין (בשאלת יעב"ץ ח"א סימן ק"ע) שמחמיר בזה ועיין בתשובת כנסת יחזקאל סוף סימן י"ג דנראה לו להכריע דמטבעות של כסף מכובדין ושל נחושת מבוזין ועי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סוף סי' ע"ד שכ' דנוהגין עתה היתר גם במטבעות של כסף שיש בהם צורת שו"ע אף על פי שצורת שו"ע הוא ודאי צורה הנעבדת דהעיקר כדעת הר"ן דדוקא כשידוע שאותה כלי נעבדה אסור אבל במטבעות שאין ידוע שנעבדו הם עצמן וקרוב לודאי שלא נעבדה אפי' של כסף מותר עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וקטנים⁹ וחמי חמין וכוסות ששותין בהן, בין אם הם נעשו למטה מן המים או למעלה מן המים ואפילו על אוגני הכלי, הרי אלו מבוזים ומותרים, כיון שמשתמשינן למאכל ומשתה ודאי אינם עובדים אותם.

וכל זה בסתם שאין אנו יודעים שנעבדו הכלים הללו אם לא, אבל אם בידוע שלא נעבדו כלים הללו אפילו שעל המכובדים נמי מותרים, וכן אם ידוע שנעבדו הכלים הללו אפילו מבוזים אסורים, ולא אמרינן כיון שהם מבוזין אין עבודתן עבודה.

צורת¹⁰ דרקון מותר לעשותה¹¹, אלא שאסור להשהותה אצלו משום חשד¹². ויש מי שאומר¹³ שלא אסרו בצורת אדם ודרקון אלא דוקא בצורה שלימה בכל איבריה, אבל צורת ראש או גוף בלא ראש, אין בה שום איסור לא במוצאו ולא בעושה, שאין כאן דמות אותי או שמי, וגם אין דרך לעשות לע"ז כך, וכן נוהגין¹⁴.

ב. ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו וש"מ יודע בטיב של עבודת כוכבים ומשמישה

⁹ ש"ך יב

¹⁰ רמ"א קמא ג

¹¹ כן הוא תלמוד ערוך פ' כל הצלמים דף מ"ב בסופו ואי בעושה צורת דרקון מי אסר והא כתיב לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב הני אין דרקון לא ותמהני על חב"י שכתב מקור דין זה לפי שאינו מכלל דברים הנזכרים בגמרא לאיסור ורש"ל נתן טעם למה לא נכלל דרקון בכלל לא תעשון כדמות שמי שבימרום לפי שהדרקון שבמרום פורח באויר ואינו בשמים. ומו"ח ז"ל הקשה מדברי המרדכי בשם רבינו אליקים הביאו ב"י בסוף סי' זה במאי דאמרינן כל הפרצופים מותר חוץ מפרצוף אדם דהאי כל לאו דוקא דהא צורת חמה ולבנה ודרקון הם בכלל האיסור הואיל וחשיבי ציירי ופלחי עב"ל משמע דגם דרקון אסור לעשות משום לא תעשון אתי כמו חמ' ולבנ' (וקשה) [ולא קשיא] דשם קאי אלההיה דהא בהדיא מסיים הואיל וחשיבי ציירי ופלחי וזה שייך על עובד כוכבים שעשאה לזה וישראל מוצאה כדאיתא פרק כל הצלמים (דף מ"ב) ואף על גב דרבינו אליקים מייירי שם לאבוי דמוקי לה בעושה מבואר כוונתו שם דה"ק אפילו לאבוי דמיקל ומוקי לה אפילו בעושה וממילא להשהותה מותר לגמרי מ"מ האי כל לאו דוקא כו' כן צריך לומר שם למעיין בדבריו. ט"ז ה

¹² פירוש שמא כבר נעבדה ומטעם זה אפילו שקועה אסורה כ"כ הטור. ט"ז ו וכ"כ בש"ך שם לב

¹³ שו"ע ונו"כ שם ז

¹⁴ ומכל מקום צ"ע דמדברי התוספות פרק כ"ה (דף מ"ג ע"ב) ד"ה שאני ר"ג ומדברי המרדכי לשם משמע להדיא דדוקא באדם בעינן צורה שלימה אבל בדרקון אין חילוק ולעולם אסור והסמ"ג לאוין כ"ב פסק דאפילו באדם אין חילוק ולעולם אסור והמחמיר בכל זה תע"ב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מבטל ושאינו יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה אינו

מבטל וש"מ עובד כוכבים מבטל בעל כרחו

עוד התבאר שם שע"ז של ישראל¹⁵ אינה במילה עולמית, דכתיב (דברים טז פסוק כא) לא תטע לך אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָּךְ, הוקש אשרה למזבח, מה מזבח טעון גניזה בקרקע שהרי אסור בהנאה, אף אשרה טעונה גניזה שגונזה בקרקע כשהיא שלימה ואין מועיל לה שום ביטול¹⁶.

אבל של גוי יש לה ביטול דכתיב (שם ז פסוק כה) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן פֶּאֶשׁ לֹא תַחֲמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלִקְחָתָּ לָּךְ שֶׁתִּתִּיר הַתּוֹרָה לַקְּחָתָהּ¹⁷, והכי קאמר קרא מיד שפוסלו לאלוהי כלומר ששיפה להיות ע"ז לא תחמוד אלא תשרפנו, ואם פסלו מאלוה, כלומר שבטלו והוא מלשון פסולת, ולקחת לך.

לפיכך גוי¹⁸ יכול לבטל ע"ז שלו ושל חבירו גוי, ודוקא להדיוט אבל לדבר מצוה אפי' לאחר ביטול ממאים לכתחלה¹⁹.

וגוי מבטל ע"ז²⁰ אף על פי שאינה שלו²¹. ואפילו הוא אינו עובד לאותם ע"ז אלא לאחרת, כגון שהוא עובד לפעור יכול לבטל מרקולים²² דבכלל פסילי

¹⁵ שו"ע ונו"כ קלט ב

¹⁶ לבוש ומ"ז ג

¹⁷ שוהאי ולקחת מיותר הוא, דבלא תחמוד סגי דמשמע לא תחמוד כסף וזהב שעליהם אלא תשרפון באש, אלא על כרחך לא קאי ולקחת על לא תחמוד אלא מילתא באפיה נפשיה הוא.

¹⁸ שו"ע ונו"כ קמו א

¹⁹ כנה"ג בהגהות הטור ריש סי' זה מהם' חומות ירושלים עיין שם

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ה

²¹ דסתמא קאמרה רחמנא פסלו מאלוה ולקחת לך, כלומר כל שפסלו הם העובדים אותם מהיות אלוה, אפילו אינה שלו, ולקחת לך

²² עי' במש"מ פרק ח' מחלב' ע"ז הלכה ט' שהביא מדברי התוס' וס' מעשה חייא דדוקא בע"ז של עין מבטל אותה בע"כ אבל של מתכות כיון דחוזרת לקדמותה אינו מבטל אותה בע"כ עיין שם ועי' בס' קהל יאודה שהביאו וכו' דמסתומת הפוסקים שלא הביא דברי התוס' בזה להלכה נראה דס"ל דהתוס' לא קאי בתירוץ זה ולא ס"ל כן לעיקר דלדינא לא מסתבר לחלק בהכי עיין שם ועי' במראה פנים על הירושלמי פרק ג' דע"ז הלכה ג' שמפרש כוונת התוס' בענין אחר דלדינא אין חילוק בין ע"ז של עין או של מתכות עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אלהיהם הוא. ואפילו בעל כרחו שכופה אותו ישראל שיבטלה הוי ביטול, דהא מכל מקום פסלו הוא מאלוה, ובלבד שידע בטיב ע"ז²³.

אבל קטן שאינו יודע בטיב ע"ז וכן שוטה אינם יכולים לבטלם, שאין זה אלהיהם שאינם יודעים שידורו בו.

וכל מי שאינו עובד עבודה זרה כגון גר תושב אינו יכול לבטלה, שאין זה נקרא פסילי אלוהיהם, שהרי אין זה אלוהו שאינו מחזיקו לאלוה כלל, וכן ישמעאלים²⁴ שאינם עובדים עבודה זרה אינם יכולים לבטלה.

אבל ישראל אינו יכול לבטל ע"ז של גוי, דהא פסילי אלהיהם כתיב משמע שהם עצמו פסלו אלהיהם מהיות עוד אלוה להם ולא שפסלו ישראל.

וכל שכן שאין ישראל²⁵ יכול לבטל ע"ז של ישראל²⁶, דע"ז של ישראל אינה בטלה עולמית כמו שכתבנו לא ע"י ישראל ולא על ידי גוי. ואפילו אם יש לגוי שותפות בה עמו אין ביטול הגוי מועיל לחלקו של ישראל, דישראל על דעת עצמו עובד לע"ז²⁷, ואין נכרי יכול לבטל חלק הישראל.

ע"ז של גוי לאחר²⁸ שבאה ליד ישראל, מכי אגבה קני' ונעשה ע"ז של ישראל דאין לה ביטול והיינו כשבאה ליד ישראל הגביה כדי לקנותה אבל אם הגביה ישראל ע"מ שלא לזכות בה יש לה בטול.

²³ ע"י בס' מקור מים חיים לעיל סי' קכ"ג (סוף דף ס"ה וריש דף ס"ו) שב' דלפמ"ש הטור בריש סי' קכ"ג דהעכו"ם בזה"ל לענין ניסוך הם כאלו אינם יודעים בטיב ע"ז ומשמשי' דלפ"ז דחשבינן להו לאינם יודעים בטיב ע"ז לכאורה אין עכו"ם שבזה"ל יכול לבטל שום ע"ז ואין לומר דכיון דאינם יודעים בטיב ע"ז גם עבודה שלהם לא הוי עבודה ע"ז דו"א דלענין איסור ע"ז לא בעינן שיעבוד ע"ז אלא משפסלה לאלוה נאסר וכמ"ש"ל סי' קל"ט דע"ז של עכו"ם נאסרה מיד אבל באמת ז"א דהטור כתב זה רק לענין ניסוך יין דתפסינן דהך קולא וחשבינן להו כאלו אינם יודעים בטיב ע"ז אבל לענין לעלות מחומרא זו דאינו יכול לבטל ע"ז לא חשבינן להו כאלו אינם יודעים בטיב ע"ז גם בזה"ל.

²⁴ רמ"א שם

²⁵ אפילו מומר. עיין תפארת למושה

²⁶ ע"י בשער המלך פרק ח' מהלכ' לולב מה שהאריך בזה בשיטות הרא"מ דע"ז של עכו"ם שקנה ישראל כיון דלא עבדה ישראל יש לה ביטול מן התורה מיהת. ועיין בשו"ת מהר"י הכהן חלק א' חיו"ד סי' כ"ב באמצע התשוב' שנשאל בע"ז שעשאו נכרי בשליחות של ישראל ובדמי ישראל אם דינה כדין ע"ז של ישראל שאין לה ביטול ואם אסורה מיד או עד שתעבר כדין ע"ז של ישראל וכ' דהדבר פשוט הוא דהויא ע"ז של ישראל כיון שעשאה בשליחות של ישראל והוא של ישראל בודאי דינו ככל ע"ז של ישראל

²⁷ לבוש ומ"ז ב

²⁸ כנה"ג בהגהות הטור לעיל סי' קל"ט אות י"ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ג. המציל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגייס ומן הנהר

ומזוטו של ים ומשלוֹלֵיתו של נהר

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קיד. וב"מ דף כב. שאבירה לאחר²⁹ שנתיאש הבעלים ממנה, שאמר וי לחסרון כים³⁰, אפילו יש בה סימן, ויודע של מי היא³¹, הרי היא של המוצא.

לפיכך המציל מיד ליסמין³² ישראל הרי אלו שלו דמסתמא נתיאשו הבעלים ממנו, ואם יודע שלא נתיאשו חייב להחזיר, ולהלן יתבאר דין לסטים עכו"ם.

וכן אם אנס ממנו העכו"ם³³ מטלטלין ובא אחר והציל מידו, זכה בהם וא"צ להחזיר לבעלים, משום שבודאי מתיאש מהם³⁴, אבל אם אנס ממנו ספרים, לא זכה שאין הבעלים מתיאשים מספרים, שבודאי לא יוכל למכרם רק

²⁹ שו"ע ונו"כ רסב ה

³⁰ ונראה פשוט שא"צ דוקא לשון וי לחסרון כים, דה"ה בכל לשון שמשמעו שמתיאש מלמצוא אבירתו ומשלים עם חסרונה. וכתבו בקצה"ח ונה"מ סימן שעא וכן בסימן שסג סק"א, דאע"פ שאין יאוש בקרקע, וה"ה בעבדים ובשטרות, היינו ביאוש הגזילה, אבל ביאוש דאבירה מועיל, ועי' שו"ת פרי יצחק ח"ב.

³¹ בכסף הקדשים סימן רסב מצדד לומר שלא נאמר דין יאוש אלא בין בני ישראל, אבל לא לגבי בני נח, וכ"ש עכו"ם באבירת ישראל שאינו זוכה רק בהפקר גמור, ובעין זה כתב בערך ש"י סימן רנט סעיף ז, וכ"כ בנה"מ סימן קה סק"ב, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ד סימן ט, טבעת החושן סימן רסב עמוד לו. ובשו"ת חות יאיר סימן עט משמע שאין עכו"ם מוזהר בהשבת אבירה, וצ"ע.

³² שו"ע ונו"כ שסח

³³ רמ"א רלו ח

³⁴ ובש"ך שם כתב שה"ה אם גזל ישראל מהעכו"ם א"צ להחזיר, הקשה בנה"מ (וכן בט"ז סימן קפא) דהא קי"ל שאין ש"ר מועיל בעל כרחו של גזלן, ובסימן קפא סק"א תירץ הנה"מ דגבי גייס הוי כאבודה מכל אדם ונעשה כהפקר גמור, ודוקא כשאינו יכול להציל אפילו ע"י הדחק, אבל כשיכול להציל ע"י הדחק לא מיקרי אבודה מכל אדם, וכן תירץ בסימן שסא סק"ב ביתר אריכות, שלא אמרו דש"ר בע"כ לא הוי ש"ר אלא כשהיאוש בא לאחר שבא ליד גזלן, דבאיסורא אתי לידיה. משא"כ באנס שמיד כשרואהו מתיאש גם קודם שנמלו הגזלן, הוי כיאוש דאבירה, ולא מיבעיא אם בא אחר והציל שלא הניח לגזלן לקחתו, דדמי למציל מן הארי, דמה לי יאוש מפני ארי או מפני אנס, אלא אפילו הוציא מיד הגזלן, כיון שנתיאש קודם שבא לידו הוי כיאוש דאבירה וזכה בו, ואף הגזלן עצמו שמחמתו בא היאוש לא הוי אצלו יותר מאבירה שאין עליו חיוב השבה מדין גזילה, אלא מדינא דגרמי שגרם לו שיתיאש. ובחזו"א ב"ק סימן טז סק"ה פירש דאירי שהציל בפיוס או בממון, ודחה סברת הנה"מ.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לישראל, והלוקח ודאי יחזירם לו אם ביש בהם סימן³⁵, וצריך להחזיר הספרים והבעלים ישלמו לו דמיהם.

הרואה ששטף נהר חפץ של חבירו, או שלקחו חיה טורפת, וכן כשנפלה דליקה³⁶, באופן שמדרך העולם³⁷ אין הבעלים ולא אחר יכול להצילו הרי זו אבירה שאבודה מכל אדם³⁸, ואם עמד אחד והצילו, אף על פי שיש בו סימן והבעלים עומד וצווה שאינו מתייאש³⁹, הרי הוא של המציל⁴⁰.

שיירא שעמד עליה גייס⁴¹ במדבר וטרף מחפציהם, אם אי אפשר להציל וטרח אחד והציל, הרי אלו שלו, ואם אפשר להציל, וקדם אחד מהם והציל, אפילו אמר המציל שמציל לעצמו ושתק בעל החפץ, הרי הוא של בעלים. היה אפשר להציל ע"י הדחק, אם אמר בפני בעל החפץ שמציל לעצמו זכה בו, ואם לאו לא זכה בו, שכל שיכול להציל ע"י הדחק אינו בגדר אבודה מכל אדם, ואין אדם יכול לזכות בשל חבירו כל זמן שלא נתייאש.

³⁵ רמ"א שם ובדרכי משה. ובשו"ת בית שלמה או"ח ח"א סימן נז מצדד לומר שגם טלית של מצוה דינו כספרים.

³⁶ ע"י רמ"א סימן רסד סעיף ה, וע"י נה"מ סימן שג סק"ו דהיינו כשאי אפשר להציל כלל, אבל כשיכול להציל ע"י אחרים, אין דינו כזוטו של ים.

³⁷ כתב מהרי"ק שורש ג דאפילו היבא דלא ברי היזקא ואפשר שלא יאבד הממון, אפ"ה כיון שנאבד עפ"י הרוב יש לומר שמתייאש, והביא ראייה לדבריו. והמשל"מ פ"ו מה' אבירה הלכה ב דחה ראיית המהרי"ק, ונראה שסובר המשל"מ שדוקא כשאי אפשר בשום אופן להציל מיקרי אבודה מכל אדם, וכן משמע קצת מדברי כמה פוסקים שהזכירו שהציל בדרך נס. וע"י חזו"א ב"ק סימן יח סק"ג מ"ש בהגדרת אבודה מכל אדם.

³⁸ והיינו כשאינו יכול להציל אפילו ע"י הדחק, וזהו שאמרו אבודה ממנו ומכל אדם, אבל אם יכול להציל ע"י הדחק, אפילו ע"י אחרים, שוב אינו דומה לזוטו של ים, וע"י ברמ"א סימן רסד סעיף ה בנפלה דליקה וברחו היהודים וכו', ומשמע דלאו דוקא אבודה מכל אדם, שאם היהודים אינם יכולים להציל, אף על פי שהגויים יכולים להציל מיקרי אבודה מכל אדם.

³⁹ שו"ע ונו"כ רנט ז

⁴⁰ בשו"ת חלקת יעקב ח"ג סימן א דן במי שהופקד אצלו בשעת המלחמה באירופה אלף דולר בפקדון, ולאחר המלחמה נאבד זכרו של המפקיד ואינו יודע גורלו ולא של יורשיו, מה יעשה הנפקד, ורצה השואל לומר שמכיון שממון היהודים בארצות אירופה נעשה הפקר ע"י מלכות הרשעה, ה"ז כאבודה מכל אדם, וזכה הנפקד בפקדון זה. והחלקת יעקב דחה דבריו, שמדינא דמלכותא צריך להחזיר, וגם לפני משורת הדין מצוה להחזיר, ועוד שמסתמא דעת המפקיד היתה שבודאי היתה לנפקד אפשרות להעביר הכסף למקום בטוח, וגם אפשר להטמין בחדרי חדרים. עיין שם שהאריך בזה, ועיין פתחי חושן חלק ב פרק ב הערה לו.

⁴¹ שו"ע ונו"כ קפא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ד. והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן

וכבר התבאר במסכת ב"מ דף כד. שהמוצא אבידה⁴² שיש בה סימן במקום שרוב ישראל מצויים שם, אפילו במקום שרבים העוברים שם, הסכמת הפוסקים⁴³ שחייב⁴⁴ להכריז. ויש לעיין בימינו בשכונה שיש בה הרבה בתי כנסיות וגם אנשים שאינם מודקדים במצוות האם חייב להכריז⁴⁵.

⁴² שו"ע ונו"כ רנט ג

⁴³ (ודלא כדעת הראב"ד שפסק שבמקום שהרבים מצויים שם, אפילו ברוב ישראל הרי אלו שלו) והטעם, שבעל האבידה אינו מתייאש שסובר שמא ימצאנה ישראל ויחזירנה לי, שהרי יש בה סימן. והש"ך סימן רס ס"ק יא כתב שאם דר ביחד עם עוד אנשים אפילו ישראל, אם הוא דבר שאין בו סימן מתייאש, ותמה הנה"מ שם סק"ז שאם מטעם שסובר שרוצים לגזול ממנו, מה חילוק יש בין דבר שאין בו סימן ליש בו סימן. ועי' להלן שמדברי הרא"ש משמע שבכל מקום שיש לתלות בכמה אנשים שמצאו האבידה וביקש מהם ולא החזירו לו, מסתמא מתייאש אפילו ברוב ישראל.

⁴⁵ ויש לעיין כיון שעיקר ההכרזה היא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, כמבואר בשו"ע סימן רסז סעיף ג, התינה במקום שיש בית כנסת אחד או כמה, ויתכן שהמוצא יכריז באופן שבעל האבידה יודמן לשם וישמע ההכרזה ולכן אינו מתייאש, אבל כשמוצא אבידה בעיר גדולה ברחוב ראשי ויש בה עשרות בתי כנסיות הרחוקים זה מזה וממקום המציאה, כמעט שלא יתכן שיודווגו האובד והמוצא למקום אחד, ובפרט כשיש בעוה"ר הרבה אנשים קלים שאינם חושבים כלל על השבת אבידה (ואף למשמרה מסופקני אם רוב המוצאים מוסרים), וכ"ש שלא יטריחו עצמם להכריז. ואף על פי שכתבו התוס' (דף כד ע"א ד"ה אפילו) שלם"ד אפילו ברוב ישראל אינו חייב להכריז מושם דאיכא אינשי דלא מעלי, ומשמע דלהלכה דקיי"ל שברוב ישראל חייב להכריז לא חיישינן לאינשי דלא מעלי אפשר דהיינו בסתמא לא חיישינן לכך, אבל כשידוע שיש הרבה אינשי דלא מעלי אפשר שדינו כרוב עכו"ם ומתייאש, אא"כ מוצא בשכונה מסוימת שיש לתלות שנפל מאחד מהשכנים ואם יכריז בבתי כנסיות שבשכונה יתכן שיבא לידיעת האובד, אפשר לומר שאינו מתייאש, ולא מצאתי מי שיחלק בזה, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק ג הערה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ואפילו במקום שמצויים שם מחצה ישראל ומחצה עכו"ם⁴⁶, וכן בעיר שרובה עכו"ם ומצא אבידה במקום⁴⁷ שרוב העוברים שם הם ישראל, חייב להכריז⁴⁸.

מצא אבידה בעיר שרובה עכו"ם⁴⁹, או אפילו רובה ישראל אלא שבאותו מקום רוב עכו"ם מצויים, וכן כשרוב העוברים הם ישראל אלא שהעכו"ם יושבים שם בקביעות⁵⁰, אף על פי שידע שמישראל נפל ויש בה סימן, הרי היא של מוצאה⁵¹ שבודאי מתייאש בעל האבידה, שסובר שמסתמא עכו"ם

⁴⁶ ולכאורה הטעם שבכל ספק חיוב השבת אבידה חייב, וכתב הפני יהושע דמה שאמרו במחצה על מחצה חייב להכריז, היינו דוקא כשראה שנפל מישראל, ואז גם האובד נכנס בכלל ספק שמא הוא עצמו ימצאנו, ומספק השקול אינו מתייאש, ועיין בחידושי רעק"א (בהשמות לדרו"ח) עפ"י דברי התוס' בדף כד ע"א ד"ה כי קאמר, שבדרך אחרת כתב רעק"א לפרש בכוונת התוס' שלעולם צריך ב' טעמים כדי שתייאשו הבעלים, הא' כשסובר האובד שאחד מהרוב ימצאנו דהיינו עכו"ם, ועוד שאף אם ימצאנו ישראל, כיון שעכ"פ לא יכריז שיתלה שנפל מרוב עכו"ם, ויהא קשה להתברר, מתייאש, ובאוקימתא שניה דמתני' אתיא כרבנן ס"ל שאף אם לא יכריז יתכן שאינו מתייאש, ולפי תירוץ זה אתי שפיר דברי הפני יהושע, שבמחצה על מחצה וראה שנפל מישראל חייב להכריז משום שאין כאן ב' טעמים ליאוש, שהרי סובר האובד שהוא עצמו ימצאנו ונמצא שאין רוב מוצאים עכו"ם ואינו מתייאש,

⁴⁷ הקשה הסמ"ע למה הולכין אחר הקרוב, והיינו ברוב העוברים במקום המציאה, ולא אזלינן אחר רוב העיר, כדקיי"ל בעלמא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב, ותירץ דלא אמרינן כן אלא כשהקרוב ג"כ אינו באותו מקום ממש, דע"כ ממקום אחר בא ואנו דנים אם בא ממקום הקרוב או מן הרוב הרחוק קצת יותר, אמרינן שבא ממקום הרוב, אבל כשאנו דנים אם הוא מאותו מקום ממש או ממקום אחר שהוא הרוב, אזלינן אחר הקרוב. והט"ז הקשה שמסוגיא דפרק לא יחפור לא משמע כן ולכן תירץ הט"ז דלא אזלינן כאן בתור רוב משום שאפשר לברר ע"י הכרזה, ולכן תלוי הכל בסברא דיאוש, שאם יש רוב עכו"ם אמרינן שמתיאש, אבל כשרוב ישראל מצויים באותו מקום אינו מתייאש (וכתב בערוה"ש לסברת הט"ז שבמע"מ עוברים ורוב העיר עכו"ם חייב להכריז, ודלא כדעת הסמ"ע).

⁴⁸ ופירש הסמ"ע שבמקום רוב העיר אין די במחצה על מחצה של העוברים, ולכן אם העיר ומקום המציאה מע"מ חייב להכריז, רוב העיר עכו"ם והמקום מע"מ אינו חייב, אא"כ במקום יש רוב ישראל, שהוא שקול נגד רוב העיר, ואם בעיר יש רוב ישראל ומקום המציאה מע"מ חייב להכריז, אבל אם במקום המציאה רוב עכו"ם, אף על פי שבעיר יש רוב ישראל הרי אלו שלו.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁰ שו"ע הרב הלכות מציאה סעיף יז.

⁵¹ הדרישה מדייק בלשון הטור שדוקא כשידע שמישראל נפל צריך שיהא מהדברים שנודע מיד בנפילתם, דאל"כ הוי יאוש שלא מדעת, אבל אי לא ידעינן שמישראל נפל, אף על פי שאינו מהדברים שמתיאש מיד פטור מלהכריז, שהרי אין אנו דנים אלא בחיוב הכרזה, וכל שיש רוב עכו"ם תלינן שמרוב עכו"ם נפל ואינו חייב להכריז, ואילו לסברת הט"ז (עי' לעיל), אף על פי שרוב עכו"ם ואין ידוע שמישראל נפל חייב להכריז, שכל שאפשר לברר ע"י הכרזה אין הולכין אחר הרוב, וכל שאין ידוע שיש יאוש בעלים יש לחוש שמא מישראל נפל וחייב להכריז, והדברי משפט ס"ק ג הוכיח מדברי התוס' בדף כד ע"א דלא ס"ל כסברת הט"ז, כ"כ בשו"ת מהרש"ם ח"ג סימן קנו בשם כמה אחרונים, ולכן העלה שם דה"ה ברוב ישראל אלא שיש לתלות שהרוב כבר נתייאש, א"צ להכריז, עוד כתב שם סק"ד בשם שו"ת צמח צדק סימן פט שברוב עכו"ם אף על פי שנודע לבעלים שאבד, ומרדף אחריה הוי יאוש, והביא ראיה ממ"ש נעשה כצווח על ביתו שנפל וכו', והדברי משפט הוכיח מדברי רש"י ומדברי הרשב"א שדוקא באבודה מכל אדם לא מהני מה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מצאו ולא יכריז, אולם רק באופן שבודאי או מסתמא נודע מיד לבעלים שנאמר, שאם לא כן הרי זה יאוש שלא מדעת.

אף על פי שהיאוש⁵² מועיל שיכול המוצא לזכות בו ולכן במוצא במקום שהרבים מצויים שם כשבודאי מתייאש, הרי הם שלו כנזכר, מכל מקום טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר האבידה למי שיתברר שהוא בעליו וכן גם במציל מזוטו של ים או מהמנהר⁵³, ואפילו במוצא דבר שאין בו סימן⁵⁴, טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר האבידה למי שיתברר שהוא בעליו.

אבל אינו צריך להכריז⁵⁵ אף לפנים משורת הדין, אבל אם יודע של מי הוא יחזירו לו אף על פי שלא תבע, ויש אומרים⁵⁶ שאם המוצא עני והאובד עשיר אינו צריך להחזיר לפנים משורת הדין.

שצוות. ומדברי הרא"ש בברייתא דרשב"א (דף כד ע"א) משמע שבמקום שהרבים מצויים שם אם נודע לו וצוות שאינו מתייאש, צריך להחזיר לו. ובדרישה סימן רנט משמע שאם צוות מיד כשנודע לו באמת מועיל, אבל בסתמא וטוען שמתחלה לא נתייאש, אפשר שאינו מועיל. ובמהר"ם שיק בתירוץ ראשון כתב שמועיל מה שצוות לענין שאם בא הבעלים ונותן סימן חייב להחזיר לפנים משורת הדין, ובתירוץ שני מחלק בין רוב ישראל, לרא"ש לשיטתו שהבעלים מתייאשים, אם צוות שאינו מתייאש מועיל, אבל ברוב עכו"ם דודאי מתייאש אין מועיל מה שצוות, ולכאורה הוא הדין בדבר שאין בו סימן.

⁵² שו"ע ונו"כ רנט ב

⁵³ רמ"א שם ז ובשו"ת בית הלוי ח"ג סימן מח, וכן בתרומת הכרי סימן רנט סעיף ז מפקפקים בדברי הרמ"א שגם בזוטו של ים יש דין לפנים משורת הדין, ולולי דבריהם היה נראה שרמ"א בוזטו של ים איירי בעומד וצוות, וכדמוכח ממקום ההנה"ה שכתבה לאחר שכתב המחבר אפילו עומד וצוות, ולפי"ז אפשר שבאינו עומד וצוות בזוטו של ים הוי כהפקר גמור, שאף לפנים משורת הדין אינו צריך להחזיר. פתחי חושן שם פרק ה הערה נ

⁵⁴ שו"ע הרב שם. וסיים הטעם שהיאוש אינו כהפקר גמור, שאינו מתייאש ומפקיר מרצונו.

⁵⁵ שו"ע הרב שם

⁵⁶ רמ"א שם סעיף ה, ומשמע מדבריו שאפילו מעצמו אינו צריך לעשות כן, אבל מדברי האחרונים בשם המרדכי משמע שבכה"ג אין כופין על לפנים משורת הדין, משא"כ בעשיר שכופין, וא"כ אפשר שאף בעני נהי שאין כופין, אבל מעצמו צריך להחזיר. והש"ך סק"ג כתב בשם ראב"ה שאם המוצא עשיר כופין להחזיר, ומשמע שהעיקר תלוי במוצא ולא איכפת לו בטיבו של בעל האבידה. ובשו"ת צמח צדק סימן פט כתב שאם המוצא אינו עני, אף על פי שאינו עשיר, ובעל האבידה עשיר כופין, וכן אם המוצא עשיר ובעל האבידה אינו עשיר כופין. ועי' ברמ"א סימן יב סעיף ב שהביא ב' דיעות אם ב"ד כופין לעשות לפנים משורת הדין, וכתב הב"ח שם שבעשיר כופין, (ובשו"ת חת"ס יו"ד סוף סימן רלט כתב בשם הצ"צ שכופין את הצבור לעשות הישר והטוב), ובפת"ש שם הביא בשם כמה אחרונים שרק בדברים כופין, והיינו שאומרים לו חייב אתה ליתן לו, אבל אין כופין להוציא ממנו, עיין שם. ועי' שו"ת קנין תורה ח"ג סימן עז שהאריך בזה והשוה דין ועשית הישר והטוב לדין לפנים משורת הדין, וכן משמע בקצה"ח סימן רנט סק"ג. ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן קכא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

**ה. לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר
תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה
אבל הוא עושה של ה' ושל ח' ושל ז' לא יעשה
אפילו של שאר מיני מתכות**

כבר התבאר במסכת ר"ה דף כד. ולעיל דף מב: שנאמר בפרשת יתרו (שמות כ פסוק כ) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמי.

ולפיכך לא יעשה⁵⁷ בית ואפילו אם יש בו חדרים הרבה⁵⁸, תבנית היכל⁵⁹. כלומר כשיעור גבהו ארכו ורחבו של ההיכל בין של בית ראשון דהיינו שלושים אמה גובהו⁶⁰. ובין כבית שני שארבעים אמה גובהו, ואפילו אינו נראה כהיכל.

וכן לא יבנה אכסדרה כמידת אולם, בין אם בונה טרקלין נאה או אולם פתוח ואפילו אינה צמודה לבית, וכן לא יבנה חצר, כמידת העזרה.

לא יבנה שלחן, תבנית שלחן⁶¹. מנורה, תבנית מנורה. אבל עושה מנורה של חמשה קנים או של ששה או שמונה, אבל של שבעה לא יעשה ואפילו

⁵⁷ שו"ע ונו"ב יו"ד קמא ח

⁵⁸ דרכי תשובה שם נד

⁵⁹ עיין שו"ת משפט כהן (עניני א"י) סימן צד אות ב וז"ל "ועל דבר שאלתו אם מותר לנו לבנות בית המקדש ע"מ שלא להקריב קרבנות. לא ידעתי הציור, שאם מטעם טומאה הרי הותרה בצבור, כמש"כ בזה כבר בכפתור ופרח (פ"ו) ע"פ הרי"ח מפריש, וא"כ יהי מותר להקריב ג"כ תמידין ומוספין וכל קרבנות ציבור. וכו' אבל לומר שאם אין מקריבים עוברים על לא תעשון אתי בית תבנית בית, לא מסתבר כלל, רק שעשה מצוה ולא גמרה אם עשה ביהמ"ק ולא הקריב כשיש בידו להקריב. ואם אין בידו להקריב כלל ודאי י"ל שאין כאן מצוה, שזוהי צורת המצוה כלשון הרמב"ם בריש הל' ביה"ב ובסהמ"צ, אבל אם מקריבין אפי' קרבן אחד באיזה זמן בודאי הוי מצוה כצורתה, אלא שמחסרין שאר הקרבנות, ואין זה נוגע כלל לאיסור של בית תבנית בית"

⁶⁰ אע"ג דבבית שני היה ארבעים אמה בבית ראשון היה גובהו שלושים אמה (פ"ת ס"ק יג)

⁶¹ שו"ע שם סעי' יח וש"ך ס"ק לו ודרכי תשובה ס"ק נד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

בלא גביעים וכפתורים ופרחים⁶², ואפילו אינה גבוהה י"ח טפחים ואפילו משאר מיני מתכות⁶³, אבל של חרס ושל עץ מותר.

ואם גוי עשאם לו, י"א⁶⁴ שמותר לדור ולהשתמש בהם. וי"א⁶⁵ שאסור ובמיוחד במנורה שכל פעם שמשתמש בה עושה מעשה.

י"א⁶⁶ שמותר לעשות שלחן תבנית שלחן אם עשוי מעץ, ולא נאסר אלא בעשוי ממתכת.

י"א⁶⁷ שאם עשה קני המנורה בעיגול סביב אפילו שאחד באמצע מותר, וי"א שאסור וראוי להחמיר באיסור תורה.

י"א שמותר לעשות מנורה של שבעה קנים, אם נעשית להדלקה בנרות ולא בשמן. ויש להחמיר בדאורייתא ולא לעשות כן, ואפילו אם מדליק עליה שמונה נרות כל שיש שבעה קנים אסור⁶⁸.

י"א⁶⁹ שאם מקום קיבול השמן אינו משל מתכות אלא משל עץ או זכוכית אין בה איסור.

⁶² דכל זה אינו מעכב

משמע דבזהב דגביעים וכפתורים מעכבים מותר לעשות בלא גביעים וכפתורים ומ"ש המחבר ואפילו בלא גביעים אשלפניו קאי ואפי' משאר מיני מתכות אבל בזהב שרי. ואולם בתבואת שור בחי' לר"ה ב' לאסור גם בזהב רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן קמא סעיף ח

⁶³ שבדיעבד כשרה במקדש בכל אלו אבל של חרס ושל עץ פסולה ולכן מותר (ש"ך ס"ק לו) ועיין בספר בכור שור בחידושו למס' ר"ה דך כד שתמה על הש"ך שלא עיין כל הצורך בזה דהא בשל זהב גביעים וכפתורים ופרחים מעכבים בו ולדבריו משמע דבשל זהב דמעכב שרי בלא גביעים ואינו כן אם לא שנדחוק לפרש דברי הש"ך דה"ק כיון דאינו מעכב בשל שאר מינים מקרי תבנית אפילו בשל זהב דמעכב אבל דוחק הוא לפרש כן

⁶⁴ פתחי שם תשובה ס"ק יב

⁶⁵ דרכי תשובה שם ס"ק נב ועיי"ש ס"ק נג שהביא מאחרונים שהסתפקו אם האיסור רק על עשייה כולה, אבל אם מצא תבנית והשלימה לתבנית היכל או שלחן או מנורה וכו' אינו חייב, וכן אם היה לו מנורה של שמונה קנים ונשבר קנה ועמדה על שבע אם שייך בו האיסור ולכאורה יש להחמיר באיסור תורה.

⁶⁶ ולפ"ז אתי שפיר דברי האר"י ז"ל, והובא בס' נגיד ומצוה, ששלחן של שבת יהיה כדמות שלחן שהיה בבבאמ"ק. ונשאל מהר"ח פלאנזי בשו"ת לב חיים ח"ג (סי' צד), שהרי קי"ל שאסור לעשות שלחן תבנית שלחן שבבבאמ"ק, וכ' ליישב, שאולי אפשר שכוונת האר"י דוגמת מקדש של מעלה, וכמ"ש בר"ה (כד) לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותם. ופרש"י כגון חצר ואולם וכו', אבל שמשין של מעלה שא"א לעשות כמותן ממש אלא ציור דוגמתן מותר. ע"ש. ודבריו רחוקים, ולפי האמור נראה (שו"ת יביע אומר חלק א יו"ד סי' יב אות ה)

⁶⁷ כן דעת המשנת חכמים, והבכור שור אוסר כיון שלא מצינו שעשיה בעיגול פוסל במנורה שבמקדש. פתחי תשובה ס"ק יד

⁶⁸ פ"ת שם ודרכי תשובה ס"ק נו בשם השואל ומשיב

⁶⁹ שו"ת יביע אומר שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אם עושה מנורה ללא ירך, אלא שכל הקנים כל אחד יוצא ממקום בפני עצמו ומחוברים למטה בחתיכת מתכת ישרה, וכן מנורה התלויה מהתקרה ואין לה ירך, יש לסמוך להחזיר לעשותה גם של שבעה קנים⁷⁰.

מנורה חשמלית אפילו בת שבעה קנים, אין בה משום לא תעשון אתי ומותר לעשותה⁷¹.

דף מג:

ו. לא אסרה תורה אלא בדמות ד' פנים בהדי הדדי ... כל

הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם

עוד התבאר שם ושם שי"א⁷² שבכלל לא תעשון אתי הנזכר, אף האיסור לצייר צורות שבמדור שכינה, כגון ארבעה פנים בהדי הדדי, שהם פני שור ואדם ואריה ונשר בשלימותם בכל הגוף⁷³ לחיה אחת, דוגמת חיות הקודש, ואפילו לא עשה כולם אלא מצא חלק עשויים והשלימם לד' פנים⁷⁴.

⁷⁰ ועיין שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב יו"ד סי' יח במנורה זאת שאין בה לא ירך ולא קנה רק למטה יש לה יסוד רחב בעין דף שטוח של מתכת וממנה עשוי ז' שפודים דקים מסובבים חוטי חשמל וכ"ז מלובש בעין נר של פארצלין ולמעלה מנורות קטנות שקורין זרובקעס. אין כאן צד איסור כלל הואיל ואין דמות תבנית המנורה ולא צורתה ממש שהרי אין לה לא קנה ולא ירך ולא ז' קנים יוצאים מצדיה אלא תחובים ביסודה ומצופים פארצלין שהוא מין חרס ולא מתכת בודאי שמנורה כזאת אינה דומה במאומה למנורת המקדש ומותר לעשותה אפילו בת ז' קנים משום שהיא מדברים שמשמשיין לפניו והיינו דוקא בצורת המנורה שנצטוונו בה כאמור: כאשר הראה שאינה דומה בצורתה אפילו אם היא בת ז' קנים. יבי"א שם

⁷¹ "ועוד אני אומר שבמנורה חשמלית אין בה איסור זה משום שהצורה היסודית של המנורה היא נרותיה והיינו בתי קבולה להדלקה וחוטי חשמל אינם נרות. במובן זה אלא הם פתילות מאירות, ושנוי יסודי זה ודאי מעכב במנורת המקדש, הלכך אין בו איסור של לא תעשון אתי דמות המשמשיין לפני, וזה פשוט וברור לעניות דעתי" (שו"ת משפטי עוזיאל שם, שו"ת יביע אומר שם)

⁷² שו"ע ונו"ב שם ד וברמב"ם ובחינוך מצוה לט לא הזכירו דין זה בכלל לא תעשון אתי אלא רק האיסור בצורת אדם אבל בב"י מוכח דס"ל שהוא בכלל הלאו ואין לקשות הא אמר אה"כ דצורת אדם אפילו לבדה אסורה תירץ הר"ן דכאן גרע טפי שצירף שאר צורות לצורות אדם וסלקא דעתך דשרי שאין זה צורת אדם וכן מלאכי שרת לפי שיש להם כנפים קא משמע לן

⁷³ כ"כ בט"ז שם והכיה כן ולכאורה לפי דעת השאלת יעב"ץ לעיל דבפרצוף מושלם עם תווי פנים אסור אף בלא גוף א"כ אפשר שגם לעשות ד' פנים של נשר וכו' בפרצוף מושלם עם תווי פנים אסור אף בלא גוף וצ"ע

⁷⁴ כך תירץ בהגהת סמ"ק סי' קסב מה שלכאורה קשה דד' פנים בלא"ה אסור כיון שיש בו אדם ואסור באדם בפני עצמו ועיי"ש בש"ך שהביא מתוס' תירוצ' נוסף דהו"א שאם עושה עוד פנים ביחד עם פני האדם אינו בכלל האיסור קמ"ל שאסור משום שהם ציור שבמדור שכינה וכתב הט"ז שלפ"ז אם אינו עושה ארבעה הפנים אלא רק שלושה אע"ג שיש בו צורת אדם מותר והא הקשה על זה דלא מצינו זה בפוסקים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

אין מועיל בצורת ארבעה פנים לפגום רק אחד מהם אלא צריך לפגום את ארבעתם⁷⁵. ואין איסור אלא רק בצורה בולטת, כמו שיבואר להלן בצורת אדם, ודינם לענין זה כדין צורת אדם.

ואסור לעשות צורת אדם משום דבר, הן ממתכות הן מעץ ואבן וכדומה, ואפילו לנוי. ואע"פ שאינה עבודה כוכבים, שנאמר לא תעשון אתי ואם צר לוקה⁷⁶.

לפיכך אין מציירים לא בעץ, ולא בסיד, ולא באבן צורת האדם, והוא שתהיה הצורה בולטת. אבל אם היתה הצורה שוקעת כמו אלו שמציירים על כותל בצבעים, או כגון הצורות שעל גבי הלוחות והטבליות או צורות, שרוקמין באריג הרי אלו מותרות⁷⁷.

י"א⁷⁸ שאסור לצייר בדיו עם ממשות הצבע בולטת וניכרת.

ודעת רמב"ן ור"ן שכל הצורות האסורין משום לא תעשון, אין חילוק בין שוקעת או בולטת, ואסור מן התורה לעשותן⁷⁹. וראוי לחוש לדבריו⁸⁰.

ואפילו לעשות צורת אדם אטום בלי צורת פנים ניכרת, אלא רק צורת הראש והגוף בחיתוך איברים, בדמות אדם שלם אסור⁸¹.

ועיין בנקה"ב שם שהביא בן מתוס' ר"ה כד ע"ב והרמ"ך ולכאורה לפי דעת השאילת יעב"ץ לעיל שבפרצוף אטום בלא גוף אין איסור א"כ היה לראשונים לתרץ שכאן הוא פרצוף בלא גוף אמנם אפשר שצורת החיה היא בגוף וא"כ גם בפרצוף אטום הוא בכלל האיסור וצ"ע

⁷⁵ ט"ז שם ס"ק ז

⁷⁶ רמב"ם עבודה כוכבים פ"ג ה"י ושו"ע שם

⁷⁷ שם ושם

⁷⁸ שו"ת בית שלמה ח"א יו"ד סי' לה

⁷⁹ וכל החילוק אינו אלא בדברים שאסור להשהותן משום חשד בזה יש חילוק בין שוקע לבולט לענין להשהותם

⁸⁰ חכמת אדם כלל פה סעי' ח

⁸¹ "על כרחי הוצרכתי לפרש כוונתו על ראש שלם אטום בלי צורת פנים ניכרת, כה"ג ודאי לא סגי בלא גוף, אבל ראש וגוף בחדרי בחיתוך איברים בדמות אדם שלם, אע"פ שאין הצורה ניכרת בתבנית הפרצוף אלא כגולם. אע"כ נראה כגוף אדם בקומה זקופה וגבדל משאר בריות בעלם וזה לענ"ד פירוש המכילתא שהביאו ז"ל יכול לא יעשה אטומה. דומיא דגוף אטום ופניו טוחות דהמפלת. וגלופה היינו מפותח שניכר היטב צורת הפנים חקוקה כראוי יתארהו בשרד כבתנית איש מושלם בדרך כל המטבעות או רובן. ודוק שזה ודאי פירוש משובח ביותר". פתחי תשובה שם ס"ק י בשם שאילת יעב"ץ ח"א סי' קע.

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

איסור עשיית צורת אדם, יש בו משום "אביריהו דע"ז" ומחוייב למסור נפשו על זה⁸².

⁸² עיין שו"ת קול מבשר ח"א סי' יד וז"ל "בין התכניות להנצחת חללי השחרור הוצע גם, כי בימים הקרובים תוכרו התחרות על הצעה לאנדרטת החייל האלמוני שתוקם בקריית הממשלה בירושלים. צורה מוקטנת מהאנדרטה תוקם בכל בתי הקברות הצבאיים בארץ. כן תוכרו התחרות על אנדרטה לפורצי הדרך לירושלים שתוקם במרחק של שני קילומטר משער הגיא ובמרכז הקרייה כיכר גדולה ורחבת ידיים, שבה תעמוד אנדרטה לחייל האלמוני. נדהמתי ונזדעזעתי בקראי תכנית מזוהה זו, שיש בה משום שמין עבודה זרה ואיסור חמור לפי חוקי התורה וההלכה, מעתה נראה בעליל כמה איסורים ומכשולים חמורים כרוכים בתכנית הממשלה, כפי שנתפרסמה בעתונות, להעמיד אנדרטה לחייל האלמוני במרכז קריית הממשלה בירושלים וגם בכל בתי – הקברות הצבאיים בארץ. (א) איסור לאו דלא תעשון אתי אלהי כסף. (ב) האיסור לקיים ולהשקות את הצורה אחר העשייה. (ג) מכשול איסור של הסתכלות והבטה באנדרטה אחר העשייה. (ד) בהעמדת אנדרטה בבתי הקברות נוסף עוד איסור של אל תלכו בחוקות הגוים. (ה) שבת קברות דומה לבית כנסת ואסור להתפלל על קברים הללו. (ו) שגורמים בהעמדת אנדרטה בבית הקברות בזיון למתים הקבורים שם. והנה הרמב"ם, בד"ץ זה, שאסור לעשות צורת אדם אפילו לנוי, כתב הטעם: כדי שלא יטעו בהם הטועים וידמו שהם לעבודת כוכבים (וכן כתב הסמ"ג, סי' כ"א ואם כן יוצא לנו מדברי הרמב"ם והסמ"ג והחינוך דלאו דלא תעשון אתי אלהי כסף דהיינו צורת אדם לנוי הוי אביזרא דעבודה זרה ואם כן מחוייב למסור נפשו על לאו זה וייהרג ואל יעבור כמו בכל אביזרא דעבודה זרה, כמו שכתב הר"ן פ' כל שעה ופ' אין מעמידין ונמוקי יוסף, סוף פרק בן סורר, וכן הלכה פסוקה ביורה דעה, סי' קנ"ז סעיף א' בדברי הרמ"א שם. וכן מצאתי גם במנחת חינוך, סי' ל"ט דבלאו זה דעשיית צורת אדם ייהרג ואל יעבור דהוי אביזרא דעבודה זרה. ובאמת יש לנו הוכחה גדולה לדין זה ומעשה רב. הנה יוסף בן מתתיהו מוסר לנו בספרו קדמוניות היהודים, ספר י"ח, פרק ג' סעיף א' ובספרו מלחמות היהודים ספר ב' פרק ט' סעיף ב' – ג' סיפור זה: אחרי אשר היה גראטוס נציב בארץ ישראל שנים עשרה שנה, שב לרומי ויבוא תחתיו פונטיוס פילאטוס איש קשה ורב משטמה וישטום מאוד את בני ישראל ואת זכו. ויהי בהסיעו את חילו מעיר קיסריא להשבין אותם לימי החורף בירושלים, ויצו אותם להביא שמה את דגלי המלחמה אשר דמות פני הקיסר טיבריוס ערוכה עליהם, למען הכעס לב בני ישראל, אשר על פי המצוה, אשר תצוה להם תורתם לא תיראה להם כל תבנית אדם בכל גבולם. ויהי כראות בני"י את הדבר הזה, וינהרו המונים המונים עירה קיסריא, ויפגעו בפילטוס להשיב את הדגלים למקומם, ולהציב בירושלים דגלי מלחמה אשר אין עליהם תמונת כל, וכו' ולא אבה פילטוס לשמוע אליהם. וכו' ויתן אות לאנשי צבאו ויכתירו אותם פתאום מסביב, ויתן קולו ויקרא: אם לא תשובו הביתה והמתי אתכם כרגע. עוד דברו בפיו וכל בני ישראל חשפו את צואריהם לטבת, ויפלו יחדיו ארצה ויקראו קול אחד: מות נמותה כולנו ואת תורת אלקינו לא נעבורה. קריאה זאת עוללה לנפש העריץ עלילה רבה, ויצו לאנשיו להשיב את הדגלים מירושלים ואת העם שלח לשלום לדרכם (אף) – על – פי שהיהודים לא עשו בעצמם את הצורה אלא הרומיים – מסרו את נפשם על איסור, שאסור לקיים ולהשקות הצורה, שגם זה הוא אביזרא דעבודה זרה).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

צורות בהמות⁸³, חיות ועופות ודגים⁸⁴, וצורות אילנות ודשאים וכיוצא בהם, מותר לצור אותם, ואפילו היתה הצורה בולטת. והירא את דבר ה' יחוש שלא לצייר בכל צורה⁸⁵.

ובבית הכנסת⁸⁶ אסור לצייר צורת חיות ועופות ודגים, ואפי' אם אינו שוקע ואינו בולט. אבל אילנות מותר⁸⁷. וי"א⁸⁸ שאין לאסור אם הוא למעלה מקומת איש, כגון לשומו

⁸³ ועיין בספר פני יהושע ראש השנה שם סוגיא דלא תעשון אתי (ד"ה בגמרא רבים), כתב, דישראל אמרו לאהרן עשה לנו וכו' כי זה משה האיש, נראה דביקשו פרצוף אדם תמורת משה רבינו ע"ה, והוא לא עשה כן רק פרצוף שור, דאהרן ידע הדרשה דלא תעשון אתי, היינו אותי, דפרצוף אדם אסור, על כן עשה להם פרצוף שור, ולכאורה, אם הכונה לעבוד אין חילוק בין פרצוף לפרצוף. (עיין ל"ת ג) אך כונתו, דהנה באמת ישראל לא רצו לעשות את העגל בדרך אלקות, רק מנהיג במקום משה רבינו ע"ה, אך לאחר העשיה היו הערב רב חוטאים ומחטיאים את ישראל, כי אמרו וכו', כמו שכתוב בתורה והאריכו המפרשים (עיין ברמב"ן שמות ל"ב, א), א"כ כיון שלא רצו העשיה לעבודה, על כן לא היה איסור בדבר, רק פרצוף אדם ומשמשי אסור בכל ענין, אם כן לא עשה אהרן דמות אדם, ולא עבר כלום חס ושלום, עיין שם. (מנחת חינוך מצוה כז אות ג)

⁸⁴ שו"ע ונו"ב שם סעי' ו

⁸⁵ דרכי תשובה ס"ק מז

⁸⁶ ועיי"ש אפילו על הפרוכת או על מעיל הספר תורה אסור ועיין שו"ת שואל ונשאל ח"ה יו"ד סי' קמ שכתב נמי שיש להחמיר ולאסור מלצור צורות אפילו חיות ועופות וכיו"ב בדלתות בית הכנסת דאע"ג דמרן לא כתב לאסור מ"מ לדין יש להחמיר בזה משום לתא דע"ז להחמיר לצאת ידי כל הדיעות וכן עיין בשו"ת ישכיל עבדי ח"א יו"ד סי' ה וכן כתבב שו"ת יחוה דעת חלק ג סימן סב וז"ל י"ש לאסור לתלות פרוכת שמצוייר בה אריות על ההיכל של ארון הקודש מבחוץ, וכן יש לאסור להקים צורת אריות מברונזה או שיש וכיוצא בזה מעל לארון הקודש. ורבני ישראל שליט"א נקראים לדרוש ברבים על כך, ולדבר על לב גבאי בית הכנסת בכל אתר ואתר, במתק שפתים, להסיר צורות אלו מבתי הכנסת, ולפרסם ברבים שלא יוסיפו להקדיש פרוכות כאלה לבית הכנסת, ויש לעשות הכל בחכמה ובתבונה בשלום ובמישור, ולא לגרום ח"ו למחלוקת, כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

⁸⁷ דרכי תשובה ס"ק מח

⁸⁸ בשו"ת דברי יציב חלק יו"ד סימן לח הביא שבע סיבות להתיר א) המחבר בשו"ע סתם דצורות הבהמות חיות וכו' מותר לצור אפי' בבולטת, ומשמע אפי' אריה מותר, וכמ"ש הש"ך בס"ק ל' ושכ"פ הרשב"א בתשובה ח"א סימן קס"ז עיי"ש. והמחבר דחה לגמרי שיטת רבינו אליקים, ובב"י שם בסוף הסימן קראה שיטת יחיד, ... והש"ך כתב מעולם לא שמענו מי שנוזהר בזה. ובנר"א ס"ק ל"א נראה ג"כ להדיא שפוסק כהמחבר. והטו"ז הביא מרבינו אליקים רק בביהכ"נ שלא יהא נראה כמשתחוה להם עיי"ש, ולא מלא תעשה לך פסל או לא תעשון וגו', הרי שחש רק בביהכ"נ משום שלא יהא נראה כמשתחוה, וא"כ למעלה מקומת איש לא שייך וכו"ל מהפוסקים ודו"ק. והרי שולחן ערוך לפנינו להיתרא ומשלחנו של מקום לא נסור זיז כ"ש והמה אמת ותורתם אמת. ב) יש לומר דגם רבינו אליקים מסכים להיתר בכה"ג דליכא שעובדין אותו כלל ואף לעיקר שלהם. ג) לשיטת הר"ף דמשום לא תעשו אתי, יש להתיר בנ"ד באריה דהוי חצי צורה. ד) ומשום חשדא, הרי ברבים ליכא חשדא כמ"ש בסוגיין בע"ז שם. וענין מכוער הדבר שהזכירו הפוסקים, ג"כ לא שייך דזה רק כשאיכא עובדין עכ"פ, משא"כ בזמננו וכו"ל. וגם דכיון שמצויין בכל הבתים צורות שנעשין לנו ולילדים, וכן תמונות שכיחי טובא, למה ניהוש לחשדא שיעבוד לצורה זו דייקא ודו"ק. ועיין מנחת פתים יו"ד סי' קמ"א ס"ד ובהוספות לשם (נדפסו בסוף חלק אבהע"ז). ה) יש לצדד שדייקא אם עושה הנך צורות לכוונת הצורות שבמרכבה, לפי המשמעות שבאבקת רוכל ולא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

על ארון הקודש או אם אין מתפללים נגדו כבמעיל של ספר התורה. וי"א⁸⁹ שאין להחמיר בזה במקום שלא נהגו חומרא.

מותר מצד ההלכה להצטלם בתמונה פוטוגרפית, וכן נפוץ המנהג גם אצל החרדים לדבר ה' כשיש צורך בדבר משום, חיבוב התורה והיהדות אמנם ממשנת חסידים יש הנמנעים מזה⁹⁰.

ז. לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמי השמשין לפני במרום כגון אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת

עוד התבאר שם ושם שצורות שרפים ואופנים ומלאכי השרת⁹¹ הרי הם בכלל שמיים במרום שנאסרו⁹² בעשיית צורתם, משום לאו זה של לא תעשון אתי.

כשמצייר לנוי בעלמא לדמיון האריה שבינינו. (ו) יש לומר שאסור רק כשמצייר ציור מעולה של אריה וכדו', באופן שנראה כמו שהוא חי, משא"כ כשעושה רק איזה ציור וחיכוך ודמיון גרוע לאריה. ולא שכח כלל שיציירו ויפסלו מעין וכדו' באומנות גדולה שיהא נראה כמו ע"י צילום וכחי, וצילום הוא רק דבר שאין בו ממש ודו"ק. וא"כ בציור דידן שאין האריה נראה כן לאמיתו, י"ל דלכו"ע שרי וכמ"ש להנקה"כ. (ז) בכה"ג שמימין שני לוחות הברית באמצע, לכו"ע ליכא חשדא ושרי. ולמעלה מקומת אדם לא שייך הטעמים להחמיר וכנ"ל. ולזה מכל הלין צדדים היה המנהג פשוט בגלילות שלנו ששמו צורות אריות, שהיו רק חצי צורה, על הארון קודש מלמעלה כששני לוחות הברית באמצע והכתר על הלוחות, ואדרבא זה כבוד שמים שהכתר והכבוד לחי העולמים נותן התורה, וה' מתנאה על גאים, ולה' המלוכה, והמתנשא לכל לראש, ויש בזה כבוד התורה וכמ"ש האבקה רובל בסי' ס"ו הנ"ל בדבר הפרוכת שאורגים בו מיני ציורים ובתוכם דמות עופות שאין לחוש להתפלל נגד צורות וכי מאחר שפשוט המנהג וכו' אי משום דעדיף להו כבוד התורה והמתפלל נגדו יעלים עיניו, ועיין מנן אברהם סי' צ ס"ק לו

⁸⁹ שו"ת אגרות משה יו"ד ב סי' נה

⁹⁰ וכן פסק הגאון מרוגטשוב רבי יוסף רוזין בשו"ת צפת פנח (סימן נ"ז). וכן דעת הגאון רבי יוסף חיים מבבל בספר רב ברכות (מערכת צ', דף ק"ל ע"ב). ובספרו בן איש חי הלכות שנה שניה (פרשת מסעי אות י'). וכן העיד בגודלו הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק בשו"ת דעת כהן (סימן ס"ו), שאף אמנם יש חסידים הנמנעים מלהצטלם, ויש לדבריהם מקום בשיטות הפוסקים, מכל מקום ההלכה שנתקבלה בישראל על פי דין השלחן ערוך, שמותר לצלם צילום פוטוגרפי ולצייר צורת אדם בצבע על הלוח, ואין בזה שום איסור מצד הדין כלל. וכן נפוץ המנהג גם אצל החרדים לדבר ה' כשיש צורך בדבר משום חיבוב התורה והיהדות ע"כ. וכן כתב להקל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד בשו"ת שלמת חיים (חלק יורה דעה סימן י"ח). שו"ת יחוה דעת ח"ג סי' סג

⁹¹ "כלומר כדמות שהן נראין בו במראה הנבואה דהיינו אדם שיש לו כנפים" ב"י שם ד"ה ומ"ש לא שנא אותם וכו'

⁹² שו"ע שם ומ"ז ס"ק ז' וש"ך ס"ק כ' וס"ק כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

י"א⁹³ שכל האיסור בצורה בולטת, אבל בשוקעת מותר וכנ"ל גבי צורת אדם. וי"א⁹⁴ שבוזה אסור אף בצורה שוקעת.

ח. אשר בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת

עוד התבאר שם ושם שצורת חמה ולבנה⁹⁵ וכוכבים כל שמיים⁹⁶ בצורה שדרך בני אדם לצייר כשרוצים לעשות צורה זו, אסור לעשותם בין בולטות בין שוקעות⁹⁷. ואם אינו עושה כל הצורה מותר⁹⁸.

י"א⁹⁹ שציור שאינו בולט ואינו שקוע מותר. וי"א¹⁰⁰ שאף זה בכלל שקוע ואסור. י"א¹⁰¹ שבצורת לבנה אע"ג שאינה בעיגול שלם, כל שעושה הצורה כמו שנראית לנו בתחילת החודש בצורתה, בעת שהיא במרום, גם בזה אסור. וי"א¹⁰² שאף בצורת חמה אסור בחצי עיגול.

⁹³ שו"ע שם

⁹⁴ דרכי תשובה שם ס"ק לד ועיין בביאור הגר"א שם ס"ק כא שכן הוא דעת הרמב"ם משא"כ בצורת אדם שמותר בשוקעת אמנם בט"ז מביא להחמיר כדעת הרמב"ן שכל הצורות ואף צורת אדם אסור אף בשוקעת, ובחכמת אדם כלל פה סעי' ג פסק דכל הצורות מותר בשוקעת.

⁹⁵ שו"ע שם ודרכי תשובה ס"ק לו

⁹⁶ כ"ב בדרכי תשובה ס"ק מו בשם היר הקטנה וז"ל "כי לעינינו אין נראה מהחמה כי אם עיגול מזהיר ביות ומעתה צ"ע אם ענין איסורה הוא דווקא לצייר בצבע שיהיה מזהיר כמו אש וזה אינו נזכר בשום פוסק או שאפילו בלא צבע אסור וגם זאת אינו נראה וכי יש הוה אמינא לאסור לעשות או לצייר שום מין עיגול כמו צורת עיגול החמה וכו' אבל דרך הפשוט בזה הוא אשר האיסור בענין צורת החמה היא על דרך צורתה המוסכמת לכל כלומר על דרך שכל בני אדם כשרוצים לצייר צורת חמה מציירים על זאת התמונה והדמות וכן כל מי שרואה צורה זו אומר שזאת היא צורת חמה והיינו צורת עיגול וקצת צורה בתוכה וחיודדין סביב לה וכו' ועל דרך זה הוא בצורת הלבנה ועל דרך זה הוא בצורת הכוכבים והיינו אם מצייר נקודה עגולה וחיודדין סביב לה הרי זה אסור וכו' אבל אם עשה נקודה פשוט או עיגול קטן כמו נקודה ודאי אין בו איסור"

⁹⁷ כיון שברקיע הם ג"כ שוקעות

⁹⁸ ש"ך ס"ק כה

⁹⁹ ט"ז ס"ק יג

¹⁰⁰ נקודות הכסף שם ובפ"ת ס"ק ו וס"ק ח

¹⁰¹ דרכי תשובה שם ס"ק לח

¹⁰² שם ס"ק נא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

צורת י"ב מזלות אסור¹⁰³ לצייר אותם כולם יחד, בין שוקעת ובין בולטת אבל אם מחסר אחד מותר¹⁰⁴. וי"א¹⁰⁵ שאין איסור אלא אם מצייר כעין שהמזלות בשמים, דהיינו שמצייר אריה או טלה ושור ע"י צירוף נקודות שעל ידי כן נראה צורת טלה אבל אם מצייר צורת המזל ממש כמו שנראה לעינינו כגון שמצייר ממש דמות טלה וכו' אין בו איסור.

כל שאסור לעשותם, אסור גם לומר לגוי לעשותם בשבילו, ואפילו אם אינו רוצה להשהותם¹⁰⁶.

וכמו כן כל¹⁰⁷ שאסור לעשותם, אסור להשהותם משום חשד. וי"א¹⁰⁸ דבזמן הזה צורת אדם מותר להשהותה.

כל שהוא של רבים אין חשד בלהשהותם¹⁰⁹, אמנם מכוער להם הדבר. אולם עשיה אסורה גם ברבים.

ט. לעבודם אפילו שילשול קטן נמי

¹⁰³ ש"ך ס"ק ל

¹⁰⁴ ודלא כב"ח שאסר אפילו אחד לחוד כגון אריה שעומד לבדו בחודש אב

¹⁰⁵ שכתב שם "דענין צורת המזלות ודאי אינם צורות בעצמם נראים לעין וכו' כי הקדמונים רצו לדבר מענין וכו' וחקרו בכל הכוכבים לצרפם ... הלא באמת אין זה צורתו כלל וכלל וכי ברקיע המה נראין באמת רק נקודת כוכבים לבד ... אבל אם צייר דמות טלה ממש כמו שהוא על הארץ ודאי שאין בזה שום חשש איסור כיון שאין זה צורתה המוסכמת למזל טלה שבמזל הרקיע רק צורת טלה שעל הארץ וכן באמת אינה נראית ברקיע וכו' לפיכך אין מקום לאוסרה". דרכי תשובה שם ס"ק מו בשם היד הקטנה

¹⁰⁶ ש"ך שם ס"ק כג

¹⁰⁷ בשו"ע שם סעי' ד כתב על צורת ד' פנים וצורת שרפים וכו' ואם עובד כוכבים עשאה לו, אסור להשהותם וכתב בש"ך ס"ק כג דאסור משום חשדא ובט"ז ס"ק ט הוסיף שהשדוהו שעובד להם וכתב ברמ"א ומיהו אם מוצא אותם, מותרים, מלבד בחמה ולבנה שדרך העובד כוכבים לעבדם, או שיש הוכחה שעשאו לעבדם, שאז אסור ככל הצלמים. ועיין שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב יו"ד סי' יח.

¹⁰⁸ חכמת אדם כלל פה סעי' ו וז"ל "ונראה לי דצורת אדם בזמן הזה מותר להשהות דכיון דאינו אלא משום חשד וידוע דבזמן הזה אין עובדין לצורת אדם ואותו שנעבד עושין אותו משונה וכן מתלמידיו הנעבדים יש בכל אחד מהן סימן ואלו ודאי אסור להשהותן אבל שאר צורת אדם ומכל שכן אם סימא עינו וכיוצא בו מותר דאין בו משום חשד". ע"ש. וכן הגאון הנצי"ב בס' העמק שאלה (סי' נו אות ג), אחר שהאריך בזה סיים בזה"ל, היוצא מזה דהתוס' והרמב"ם והרמב"ן והר"ן כולוהו ס"ל דלא חיישינן לחשדא דעשיה. וכן דעת רבינו (השאלות) ובה"ג. והכי נהוג להשהות אפילו צורת אדם שלם. ומשום דבזה"ז ליכא חשדא דע"ז כמ"ש הר"ן ע"כ. וכ"כ בנחל אשכול על ספר האשכול ח"ג הלכות ע"ז (ס"ס נ), יש ללמד סניגוריא על חכמי ישראל שלא מיהו בעשירי עם שיש להם בחדרי משכיותם תנורים עם צורת אדם בולטת, שכיון שכל האיסור הוא משום חשד ע"ז, ולא היתה נזירה כללית, שהרי התירו בנשיא לפרקים ולהתלמד, ובזה"ז שאפי' גוים אין עובדים לצורת אדם ליכא חשדא

¹⁰⁹ ש"ך כז ועיין בדרכי תשובה ס"ק מג מד ועי' בהגהות אמרי ברוך שהביא מדברי המ"א סי' רמ"ד ס"ק ח' ובא"ל רבא שם שכ' דדוקא לענין ע"ז ליכא חשדא ברבים אבל לענין שאר איסור דרבנן שגזרו משום חשדא איכא חשדא גם ברבים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

עיקר הצווי¹¹⁰ בעבודת כוכבים שלא לעבוד אחד מכל הברואים לא מלאך ולא גלגל ולא כוכב ולא אחד מארבעה היסודות, ולא אחד מכל הנבראים.

בדבר שאינה עבודה זרה כלל¹¹¹ ואין עובדים אותה כלל, אם מקבל איזה דבר עליו באלוה ודאי חייב, כי היא עבודה זרה ממש לפי שטותו, אבל אם בפירוש אינו מקבל לשום אלוה וכל העולם אינן עובדין אותה כלל לשם אלהות, אינו חייב ואפי' בד' עבודות¹¹², כגון אם מטה ראשו לאבן או לעץ בדרך שחוק, או שוחט איזו בהמה ואומר ששוחט לאיזה דבר כגון לכותל, אין חייב כי אין זה עבודה זרה כלל, ועל עבודה זרה אין חיוב רק אם קבלו עליו לאלהות.

ולא רק לעבוד, אלא אפילו העושה עבודת¹¹³ כוכבים לעצמו ואפילו לא עבדם העושה אותם ואין כוונתו לעבדם לוקה¹¹⁴, שהעשיה לבד אסורה להרחיק המכשול, וחייב על כל צורה¹¹⁵ שעושה אם היא על מנת לעבדה ואפילו לא עבדה ואין חילוק בין צורה לצורה ואפילו צורת שלשול קטן¹¹⁶ וכן אין חילוק אם היא שקועה או חקוקה או בולטת.

ואין הפרש בין שיעשה בידו או יצוה לעשות ואפילו אם צוה לגוי או לחרש שוטה וקטן לעשות¹¹⁷ אף על פי שאינם בני שליחות לוקה¹¹⁸ שנאמר (שמות כ פסוק ד) לא תַעֲשֶׂה

¹¹⁰ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה א

¹¹¹ מנחת חינוך מצוה כ"ו אות א' וכ"פ בדרכ"ת סי' ק"ג ס"ק ד'

¹¹² דעת הר"מ שכיון שכל העולם אינן עובדין אותה כלל לשם אלהות, אין סברא כלל אם מטה ראשו לאבן או לעץ בדרך שחוק שיתחייב על זה:

¹¹³ רמב"ם שם פ"ג ה"ט חינוך מצוה כז ומצוה ריד

¹¹⁴ השנת הראב"ד "קשיא לי אמאי לוקה והלא לאו שבכללות הוא שכל התמונות בלאו אחד ואפשר לתרצה דשאני עבודות אלו כיון דאינם עבודת פנים דאפליגו מזביחה דכתיב זובח לאלהים יחרם וכלהו שאר עבודות כללינהו הכא לאסור בלא תעבדם הוי לאו שבכללות אבל ענין עשיית פסל וכל תמונה בעבודת כוכבים אחת היא"

¹¹⁵ שם אות ג

¹¹⁶ וזה כונת הגמ' כאן לעבדם כלומר לעשות לעבוד, ולשון ספר מצוות קטן מצוה קסב "והעושה צלם לעבוד אפי' שילשול קטן אסור".

¹¹⁷ מנחת חינוך מצוה כז אות א

¹¹⁸ ובלחם משנה הקשה דהא במצוה הוי ליה לאו שאין בו מעשה ואין לוקין, ותירץ כיון דהאחר עושה מעשה בשליחותו הוי ליה מעשה. והנה נראה דאין כונת הלחם משנה לחייב אותו משם שליחות דשלוהו של אדם כמותו, דכבר כתבתי דזה אינו מטעם שליחות, דלא הוי כמותו מחמת אין שליח לדבר עבירה, וגם אפילו אם מצוה לנכרי או לחרש שוטה וקטן דלא שייך בהו שליחות ג"כ חייב, רק הכונה כיון דע"י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לִּפְסֵל וְכָל תְּמוּנָה וְהָרִי גֵרֶם לַעֲשִׂיתָהּ¹¹⁹ וְכֵן הָעוֹשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בִּידּוֹ לְאַחֲרִים אֲפִילוֹ עֲשָׂאָה לַעֲבוֹד כּוֹכָבִים לּוֹקֶה שֵׁנָאמֵר (וִיקְרָא יֵט פֶּסוּק ד') וְאַלְהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂוּ לָכֶם.

לפִּיכָךְ¹²⁰ הָעוֹשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בִּידּוֹ לַעֲצֻמוֹ לּוֹקֶה שְׁתֵּים¹²¹ וְאִם צוּוּהָ לַעֲשׂוֹתָהּ אֵינוֹ לּוֹקֶה אֲלֵא אַחַת¹²² וְאִם עָשָׂה עֲבוֹדָה זָרָה לְאַחֲרִים, בֵּין עֲשָׂאָה לַגּוֹי אוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לּוֹקֶה מַלְקוֹת אַחַת. וְשֵׁנִיהֶם מִשּׁוּם הָעֲשִׂיָּה לְבַד לְכוּונַת עֲבוֹדָה, וְאִף עַל פִּי שֶׁלֹּא עֲבָדָה.

דיבורו את עבד מעשה, כמו מימר במסכת תמורה ג ע"ב, וכן לענין חסמה בקול (עיין בבא מציעא ז ע"ב), ואין כאן מקומו להאריך (מנחת חינוך שם)

¹¹⁹ בחינוך שם תמה אמאי חייב במשלח הא אין שלח לדבר עבירה כדאיתא בקידושין מב ע"ב ובמנחת חינוך שם אות א כתב דדעת הרמב"ם שאינו מטעם שליחות, "ומוכח כן שהרי לא חילק בין אם מצוה לישראל דהוא בר שליחות או לגוי דלאו בר שליחות כלל, כידוע בש"ס (עיין גיטין כ"ג ע"ב), אלא על כרחך דגזירת הכתוב כן היא, דע"י ציווי כיון דגורם לזה עובר בלאו הזה, ולא שייך לחלק בשליחות, רק אם העבירה עליו שאז אם עושה ע"י שליח צריך לטעם ששלוחו של אדם כמותו, אז באותם דלאו בני שליחות הם לא שייך שלוחו של אדם כמותו ואינו חייב, או לדבר עבירה, דגזירת הכתוב היא דהמשלח פטור, או דלא הוי שליח כלל, כמבואר בתוס' בבא מציעא י ע"ב ד"ה דאמר, אבל במה שהתורה אסרה לעשות ע"י אחרים כיון שהוא בגרמתו, א"כ לא באנו עליו מטעם שלוחו של אדם כמותו, רק הוא גופא אסרה התורה, ואין חילוק בין אם עושה ע"י נכרי או ע"י חרש שוטה וקטן דלאו בני שליחות נינהו, מ"מ חייב כיון דהוא בגרמתו אמנם באמת טעם הרמב"ם לא ידענא מנא ליה דין זה, דלמא הוא ככל הלאוין שבתורה שהוא לנוכח, שבעצמו מצווה על זה וע"י אחר הוא מטעם שליחות שריבתה התורה, והיכא דלא שייך שליחות אינו חייב. והחינוך כתב דהמצוה לעשות הוא הגורם, נראה דעתו בדעת הרמב"ם דהתורה אסרה כאן גרמא, ולכאורה כיון דכתיב לא תעשה, אדרבה משמע גרמא שרי, כמבואר בשבת ק"כ ע"ב גבי גרם מחיקה וגרם כיבוי, וא"כ מנליה להרמב"ם דין זה... וגם הכסף משנה לא הראה לנו מוצא דברי רבינו הרמב"ם, אכן ודאי מצא רבינו זה באיזה ברייתא ואנחנו לא נדע" ועיין שו"ת משפטי עוזיאל כרך ד עניינים כלליים סימן יז מה שכתב בדעת הלח"מ ועיין מחנה אפרים שלוחין סי' יא שבדבר דלא בעי שליחות יש שליחות לגוי

¹²⁰ שם ומנחת חינוך מצוה כז אות ב

¹²¹ "ולאו זה ודאי צריך לבזבז כל ממונו שלא יעבור כמו כל הלאוין, אך אי צריך למסור נפשו עבור לאו זה, תלוי בשיטות המבוארות ביו"ד סי' קנ"ז ס"א בהג"ה, אי אביזרייהו דהני ג' עבירות יחרג ואל יעבור, ולענין אם נעשה מומר בלאו זה, האחרונים פלפלו בדבר אם נעשה מומר, כיון דהוא רק לאו, עיין בספר משנת חכמים (הל' עכו"ם סי' ט"ו צפנת פענח ס"ק כ"ג), ותבואות שור יו"ד סי' ב' (סט"ו). (ועיין במנחת מצוה כ"ד אות י"ד, ומצוה כ"ז אות י"ג) ואם נאמר דהחוב של הלאו הוא בגמר מעשה, א"כ צריך להתרות בו בסוף, ובתוך כדי דיבור יגמור, ככל הלאוין שבתורה" (מנחת חינוך מצוה כז אות ח) אמנם עיין בפי' הרא"מ על רש"י שמות לב כא, ע"פ גרסתו ברמב"ן שם, שאיסור עשיית פסל אינו בגדר אביזרייהו של עבודה זרה, שעד שתיעבד עדיין אינה נקראת עבודה זרה ולכן לכו"ע יעבור ואל יחרג ועיין מגלת ספר על הסמ"ג ל"ת כ בדעתו; ובגהלת יעקב על רש"י שם; ובפרשת הכסף הל' ע"ז פ"ג, דף יב ע"א

¹²² ואם עשה שליח לעשות לו, והשליח היה שונג, דלדעת התוס' (קידושין מב ע"ב ד"ה אמאי), דבשונג יש שליח לדבר עבירה, א"כ כיון ששלוחו כמותו הוי ליה כאילו עשאו בידים, ועובר המשלח משום שני לאוין (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

י"א¹²³ שאין חייב במצוה לאחרים לעשות לו פסל, אא"כ עשה מעשה אחר שעשאה חברו בשבילו וכגון שקנה הע"ז והגביה והושיבה אצלו או אם השתחוה לע"ז שלו שעשו לו אחרים בשבילו שבשעת השתחויה עובר גם על הלאו דעשיית פסל לעצמו.

י"א¹²⁴ שאינו חייב משום לא תעשה לך פסל אא"כ עשה או ציוה לעשות העבודה זרה בשבילו אבל אם אינה בשבילו, אף על פי שעשה או שציוה שיעשוה על מנת שיעבדוה אחרים או למכרה אינו חייב לפיכך דוקא אם נותן לאומן עצים או מתכות לעשות חייב¹²⁵, אבל אם צוה לעשות משל האומן וכל שכן אם קנה עבודה זרה אינו חייב כלל¹²⁶. וי"א¹²⁷ שכל שעשה או שמצוה לעשות עבודה זרה כדי שיעבדוה, ואפילו אחרים חייב כיון שהוא גרם לעשייתה¹²⁸

י"א¹²⁹ שבכלל לאו זה, הוא גם שלא יהיה לו פסל. ומה שאסרה תורה הוא על מה שמשהו אצלו ומה שלוקה הוא על מה שהחזיק והניחה באיזה מקום אצלו שזהו המעשה שלוקה עליו וממילא אין חלוק אם הוא עשה בעצמו או ע"י אחרים בציוויו, ואף כשנעשה שלא בציוויו אם אך היה ברצונו שיעשה הפסל הוא בכלל לאו זה, ולפיכך גם כשקנה פסל עשוי מעכו"ם עובר וגם לוקה מצד מה שמקבל מהעושה ומביאה לביתו ולחצרו.

י. טבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה

חותמה שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה

¹²³ שו"ת קול מבשר חלק ב סימן מז ד"ה ועל דרך שעי"ז מראה שניחא לי' עשייתו.
¹²⁴ במנחת חינוך מצוה כז אות ה דייק מלשון הרמב"ם "העושה עבודת כוכבים לעצמו ואפילו לא עבדם" משמע דהעושה עכו"ם לעצמו היינו עבדו, וכן מצוה לעשות עבדו עובר בלאו הזה. ועיין ספר המצוות לרמב"ם בלאו ג' שכתב, ועובר ג"כ משום שקנה עבודה זרה ושהה אצלו ואפילו עשאה לו זולתו, כמו שקדם במצוה השנית. והיינו מצוה הב', היא המצוה הזו דאנו קיימין בה, משמע דוקא שעשה בשביל עצמו ומצוה לעשות בשביל עצמו, אבל אם מצוה לאחר הן לישראל הן לנכרי לעשות עבודה זרה לא עבדו, אינו עובר בלאו הזה, כלשון הרמב"ם משום שקנה ושהה אצלו, היינו אם מצוה לעשות בעבורו"

¹²⁵ שמכיון שהוא חייב על העשיה
¹²⁶ כי כל זמן שלא בא לידו אינו שלו, והוא לא עשה בידים, ואחר הנמר אם האומן נתן לו, הוי ליה כאילו קנה עבודה זרה, ולא מצינו בקנה עבודה זרה שיהיה לוקה מלאו זה, דלאוין אלו הם על העשיה דוקא (מנ"ח שם אות ו)

¹²⁷ במנ"ח שם דייק זה מלשון החינוך שכתב "שלא נעשה צלמים וכו', ואפילו אם מצוה לעשות וכו' הוא הגורם העשיה", וכתב "נראה מדבריו דעובר אף אם מצוה לאחר לעשות עבודה זרה לא עבדו כלל, רק למכור או בשביל איזה איש אחר, עובר בלאו הזה, כי הוא גרם העשיה"

¹²⁸ וא"כ חייב אפילו אם אין המתכות או העצים שלו
¹²⁹ שו"ת אגרות משה יו"ד ב סי' נה עיין בשדי חמד מערכת הלמ"ד כלל יב ד"ה איברא שכ"כ בשם מרכבת המשנה (אלפאנדרי) ועיי"ש שהאריך בביאור שיטת הרמב"ם והביא מאחרונים שס"ל שבלאו זה משום חומרת ע"ז חייב אף בשליח לדבר עבירה ואף בלאו שאין בו מעשה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף מב: ובר"ה דף כד. שטבעת¹³⁰ שיש עליה חותם, שהוא צורת אדם, או שאר צורות האסורות אם היתה הצורה בולטת, אסור להניחה מכיון שאסור להשהות צורה בולטת כמבואר לעיל. ומותר לחתום בה, כיון שהנחתם הרי הוא שוקע¹³¹. ואם היתה הצורה שוקעת מותר להניחה ואסור לחתום בה¹³², מפני שהנחתם תעשה בו הצורה בולטת. ואפילו חתם לו העובר כוכבים אסור להשהותה.

כל שאסור לעשותם, אסור גם לומר לגוי לעשותם בשבילו, ואפילו אם אינו רוצה להשהותם¹³³.

וכמו כן כל¹³⁴ שאסור לעשותם, אסור להשהותם משום חשד. וי"א¹³⁵ דבזמן הזה צורת אדם מותר להשהותה.

יא. ולא חיישי לחשדא רבים שאני

¹³⁰ שו"ע ונו"ב שם ה

¹³¹ ש"ך שם כה, ולפי"ז צורת שמשם וירח וכוכבים ומזלות אסור שהרי שם אין חילוק בין שקוע לבולט כמבואר לעיל.

¹³² ודוקא על המכובדים כגון שיראים ומבעות (טור בשם רמב"ן ועפ"ר פירושו) ונ"ל דאיגרת בכלל מבוזים הוא ולכך נוהגים היתר לחתום בחותם שקוע על האיגרת אף בצורת אדם שלם או שיראים ומבעות. תפארת למשה שם

¹³³ ש"ך שם ס"ק כג

¹³⁴ בשו"ע שם סעי' ד כתב על צורת ד' פנים וצורת שרפים וכו' ואם עובד כוכבים עשאה לו, אסור להשהותם וכתב בש"ך ס"ק כג דאסור משום חשדא ובט"ז ס"ק ט הוסיף שחשדוהו שעובד להם וכתב ברמ"א ומיהו אם מוצא אותם, מותרים, מלבד בחמה ולבנה שדרך העובד כוכבים לעבדם, או שיש חוכחה שעשאו לעבדם, שאז אסור ככל הצלמים. ועיין שו"ת משפטי עוזיאל כרך ב יו"ד סי' יח.

¹³⁵ חכמת אדם כלל פה סעי' ו וז"ל "ונראה לי דצורת אדם בזמן הזה מותר להשהות דכיון דאינו אלא משום חשד וידוע דבזמן הזה אין עובדין לצורת אדם ואותו שנעבד עושין אותו משונה וכן מתלמידיו הנעבדים יש בכל אחד מהן סימן ואלו ודאי אסור להשהותן אבל שאר צורת אדם ומכל שכן אם סימא עינו וכיוצא בו מותר דאין בו משום חשד". ע"ש. וכן הגאון הנצי"ב בס' העמק שאלה (סי' נז אות ג), אחר שהאריך בזה סיים בזה"ל, היוצא מזה דחתום והרמב"ם והרמב"ן והר"ן כולוהו ס"ל דלא חיישינן לחשדא דעשיה. וכן דעת רבינו (השאלות) ובה"ג. והכי נהוג להשהות אפילו צורת אדם שלם. ומשום דבזה"ז ליכא חשדא דע"ז כמ"ש הר"ן ע"כ. וכ"כ בנחל אשכול על ספר האשכול ח"ג הלכות ע"ז (ס"ס נ), יש ללמד סניגוריא על חכמי ישראל שלא מיהו בעשירי עם שיש להם בחדרי משכיותם תנורים עם צורת אדם בולטת, שכיון שכל האיסור הוא משום חשד ע"ז, ולא היתה גזירה כללית, שהרי התירו בנשיא לפרקים ולהתלמד, ובזה"ז שאפי' גוים אין עובדים לצורת אדם ליכא חשדא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת ר"ה שם שכל שהוא של רבים אין חשד בלהשהותם¹³⁶, אמנם מכוּעַר להם הדבר. אולם עשיה אסורה גם ברבים.

יב. דפרקים

עוד התבאר שם ושם שיש מי שאומר¹³⁷ שלא אסרו בצורת אדם אלא דוקא בצורה שלימה בכל איבריה, אבל צורת ראש, או גוף בלא ראש, אין בה שום איסור לא במוצאו ולא בעושה וכן נוהגין. והמחמיר בכל זה תבוא עליו ברכה¹³⁸.

אבל צורת פנים עם תווי פנים הניכרים, אפילו בלא גוף אסור והוא בכלל הלאו¹³⁹ דלא תעשון איתי.

אף על פי שאינו עושה כל הגוף פנים ואחור אלא חצי הגוף מצד הפנים מכל מקום אסור¹⁴⁰.

ואם אינו עושה צורה שלימה כגון שמשאיר עין אחת או החוטם ואינו גומרה מותר, אמנם צריך להיות דוקא בדבר הניכר, אבל אם אינו מסיים הצורה ואינו ניכר להדיא שאינה צורה שלימה אסור¹⁴¹.

וכן אם אינו עושה אלא צדודית¹⁴², כיון שאינו אלא חצי הצורה מותר.

¹³⁶ ש"ך כז ועיין בדרכי תשובה ס"ק מג מד ועי' בהנהגות אמרי ברוך שהביא מדברי המ"א סי' רמ"ד ס"ק ח' ובא"י רבא שם שכ' דדוקא לענין ע"ז ליכא חשדא ברבים אבל לענין שאר איסור דרבנן שגזרו משום חשדא איכא חשדא גם ברבים

¹³⁷ שו"ע ונו"כ שם סעי' ז

¹³⁸ ש"ך שם ס"ק לב

¹³⁹ שאילת יעב"ץ שם אמנם מדברי החכמ"א כלל פ"ה סעי' ד לא משמע כן וז"ל שם "יש אומרים דפרצוף פנים אדם לבד אסור ויש אומרים דאינו אסור אלא כל צורת האדם דהיינו הראש בשתי עינים ובשתי אזנים וחוטם וכל הגוף עם שתי ידיים ושתי רגלים אבל צורת הפנים לחוד אפילו בשתי עינים ואזנים או אפילו צורת כל הגוף והוא רק צורת חצי הפנים והגוף מותר וראוי להחמיר כדעת הראשון דהוא איסור תורה" ומה שהחמיר היינו משום מה שכתב הש"ך שתבוא עליו הברכה אבל ס"ך שהדיעה המתרת דהיינו שיטת הרא"ש שעליה כתב השאלת יעב"ץ את חידושו איירי גם בפרצוף עם תווי פנים.

¹⁴⁰ חכמת אדם כלל פה סעי' ד

¹⁴¹ שו"ת חתם סופר יו"ד סי' קכח ודרכי תשובה בשם בית לחם יהודה שם ס"ק ג

¹⁴² ש"ך שם ס"ק כה וז"ל שם "ונראה דכל צורות דאסרינן אינם אסורים אלא בצורה שלימה וכו' אבל לא חצי הציור כדרך קצת המציירים צד אחד של הצורה וזה אינו אסור" ועיין דרכי תשובה ס"ק מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

הנוהגים לקנות בובות לילדיהם הקטנים לשם שחוק ושעשוע, יש להם על מה שיסמוכו¹⁴³. ובכל זאת טוב להחמיר שלא לקנות בובות העשויות תבנית אדם שלם בכל חלקי גופו ואיבריו, אלא אם כן יפגום הבובה במום ניכר כגון שיפגום באוזן או בחוטם.

וכן בובה שאינה רק חצי גוף העליון, או כאותם הנראות מצד אחד דהיינו עין אחת, וחצי חוטם, ויד ורגל, אין להחמיר¹⁴⁴.

לסחור בהם למכור ולקנות מותר¹⁴⁵. אבל אין להקל בעשייתן.

יג. להתלמד שאני דתניא לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות

עוד התבאר שם ושם שהעושה צורות¹⁴⁶ האסורות אם הם להתלמד, להבין ולהורות, כולן מותרות בין לעשותם ובין להשהותם¹⁴⁷ אפילו בולטות.

מותר לעשות תבנית ביהמ"ק מאבנים קטנים בכדי להבין ולהורות¹⁴⁸.

יד. מכוודין שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות מבוזין שעל היורות ועל הקומקמסין ועל מחמי חמים ושעל הסדינין ועל המטפחות

¹⁴³ תשובות והנהגות ח"א סי' תתר שו"ת יביע אומר ח"ג יו"ד סימן ח עיי"ש שהביאו שו"ת מהרי"ט (חיו"ד סי' לה) בד"ה ומסתייעא נמי, שכתב, ולפי דרכנו למדנו שאותם פרצופות שעושים לתינוקות לשחק בהם, וכן אותם שעושים המשחקים לשחק בהם, הואיל ולא בדרך קבע עבידי שר". עכ"ל ועכ"פ יש לחשוש לאוסרים חולקים על המהרי"ט ולכן כתב בתשובות והנהגות שראוי לפגום הבובה וכתב שכן שמע בשם החזו"א

¹⁴⁴ שו"ת יביע אומר שם

¹⁴⁵ ואין בו לפני עוור כיון שיש להם דעת המהרי"ט הנ"ל שכל שנעשה לשם משחק אין בו איסור אבל לעשותם כיון שיש בזה איסור תורה קשה לסמוך על זה לכתחילה. שם ותשובות והנהגות שם

¹⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם קמא ד

¹⁴⁷ ש"ך שם כו

¹⁴⁸ דיש בזה ג"כ ענין של להתלמד ולהבין ולהורות, ובלא"ה יש להקל, דההרי פשטות לשון הגמ' מוכיח דרך כשעושה בית גמור וכדו' הוא דאסור כל שלא משנה מדתו, אבל בנד"ד הרי אין על תבנית שם בית כלל אלא עושה מאבנים קטנים ביותר, והרי בזה לא שייך שמשתמש בשרביטו של מלך ומשוה כבוד עבד לרבו. שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן עג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף מב: שהמוצא כלים¹⁴⁹ ועליהם צורת חמה או לבנה, או דרקון והוא דומה לנחש ויש כמין סנפירין בין פרק חוליות שבצוארו¹⁵⁰, אם הכלים מכובדים כגון שעל השיראים כלומר בגדי משי ורקמה ואצעדה¹⁵¹ נזמים וטבעת¹⁵². ושעל המטבעות¹⁵³ אסורים שודאי נעשו לשם עבודה זרה, בין שקועים ובין בולטים¹⁵⁴. ואם הם מבוזים מותרים¹⁵⁵ שלא נעשה לשם לעבוד במבוזים ובודאי לנוי עשאוהו¹⁵⁶.

לפיכך יורות וקומקמוסין, כלומר סירים גדולים וקטנים¹⁵⁷ וחמי חמין וכוסות ששותין בהן, בין אם הם נעשו למטה מן המים או למעלה מן המים ואפילו על אוגני הכלי, הרי אלו מבוזים ומותרים, כיון שמשותמשיין למאכל ומשתה ודאי אינם עובדים אותם.

טו. שוחק וזורה לרוח או מטיל לים

¹⁴⁹ שו"ע ונו"כ קמא ג

¹⁵⁰ הוא נחש בריח בשמים, ושמו תלי הגדול, ומושל במזלות, להכי חשיב לה בהדיהו. ערך לחם למהריק"ש

¹⁵¹ ש"ך יא

¹⁵² עי' בהנחות חכמת שלמה שנסתפק בנר שיש עליו צורת ע"ז והוא דולק אם דינו כדין מכובד או כדין מבוז והביא מדברי המדרש תנחומא פ' ויצא שכ' להדיא דנר שיש עליו צורת ע"ז אסור להחליק בו ובע"כ דחשיב בכלל מכובד וכ' דאע"ג דקיי"ל דאין למידין חלכה מדברי אנדה זה דוקא היכא דהוי מחודש דין ממש משא"כ בזה דעיקר הדין לחלק בין מכובדים למבוזים מבואר בגמ' ואין שם אלא גילוי מלתא בעלמא בודאי יש ללמוד מדברי המדרש ובפרט להחמיר באיסור ע"ז דחמיר טפי עיין שם

¹⁵³ עיין (בשאלת יעב"ץ ח"א סימן ק"ע) שמחמיר בזה ועיין בתשובת כנסת יחזקאל סוף סימן י"ג דנראה לו להכריע דמטבעות של כסף מכובדין ושל נחושת מבוזין ועי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סוף סי' ע"ד שכ' דנוהגין עתה היתר גם במטבעות של כסף שיש בהם צורת שו"ע אף על פי שצורת שו"ע הוא ודאי צורה הנעבדת דהעיקר כדעת הר"ן דדוקא כשידוע שאותה כלי נעבדה אסור אבל במטבעות שאין ידוע שנעבדו הם עצמן וקרוב לודאי שלא נעבדה אפי' של כסף מותר עיין שם

¹⁵⁴ אבל ר' ירוחם כתב יש מי שכתב וכן בתו' דלא אסרו על המכובדים אלא בולט עכ"ל ומביאו ב"י. ש"ך

¹⁵⁵ דוקא בכרכים איירי אבל בכפרים בכל ענין אסור דודאי למיפלא עבדי להו ולא לנוי וכדלעיל ריש סי' זה. ס' קהל יאודה מהטור. דרכ"ת שם כג

¹⁵⁶ ונראה דאם הם אינם מכובדים ולא מבוזים אלא בינונים אסורים דאילו היו מכובדים היו ודאי נעשים לשם אלילים וכמ"ש הטור א"כ ליכא כאן אלא חדא ספיקא. ש"ך שם י

¹⁵⁷ ש"ך יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף מב: שמצות עשה¹⁵⁸ על כל המוצא¹⁵⁹ ע"ז או משמשיה וכל הנעשה בשבילה שיבערנה ויאבדנה מן העולם, שנאמר (דברים יב פסוק ב) אִבֵּד תֵּאבְדוּן אֶת כָּל הַמִּקְמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם¹⁶⁰, וכיצד מאבדה,

¹⁵⁸ שו"ע ונו"ב קמו יד

¹⁵⁹ וז"ל הרמב"ם רפ"ז מ"ע היא לאבד עבודת כוכבים ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה שנאמר אבד תאבדון כו' כי אם כה תעשו כו' ובא"י מצוה לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל ארצנו אבל בח"ל אין אנו מצווין לרדוף אחריה אלא כ"מ שנכבש אותו נאבד כל עבודת כוכבים שבו שנא' ואבדתם את שמם מן המקום ההוא בא"י אתה מצווה לרדוף אחריה ואי אתה מצווה לרדוף אחריה בח"ל והוא בספרי פ' ראה על פ' ואבדתם את שמם כו' יכול אתה מצווה לרדוף אחריהם בח"ל ת"ל ואבדתם את כו' בא"י אתה מצווה כו' וסובר הטור דדווקא לרדוף אינו מצווה אבל המוצא חייב לבער ולכאורה החילוק שבין א"י לח"ל הוא שבא"י אפי' במקום שלא כיבשנו חייב לבער אבל בח"ל דוקא במקום שכיבשנו וכ"ה בסמ"ג מ"ע י"ד ובא"י מצוה לרדוף אחריה אפילו במקום שלא כיבשנו עד שנאבד אותה מכל ארצנו כו' אבל בח"ל אין אנו מצווים לרדוף אחריה אלא כ"מ שנכבש אותה בלבד נאבד כל עבודת כוכבים שבו ואפשר דה"ק דלאבד המוצא מצוה בכ"מ שנאמר אבד תאבדון כו' כי אם כה כו' אבל לאבד מכל המקום ולרדוף אחריה שלא להניח כלל אינו מצווה אלא בארץ ישראל כי לרדוף שלא להניח בארץ נפקא ליה מקרא ואבדתם כו' וכתוב מן המקום כו'

¹⁶⁰ הבה"ג במנין המצוות שבהקדמתו. מונה בענין זה יש שתי מצות עשה א. לשרוף צורות אלילים, ב. לגדע אשרות אלילים ובעי"ז ברס"ג עשה יז יח. והסמ"ק סימנים לז – מג מונה בענין זה שבע מצוות: א. לאבד שם ע"ז ב. לשבר מצבותם, ג. לגדע אשרה, ד. לשרוף אשרה, ה. להשמיד במותם, ו. לנתין מזבחותם, ז. לאבד כלים שנשתמשו בהם לע"ז. וחלקו עליהם רוב מוני המצוות סהמ"צ לרמב"ם עשה קפה, סמ"ג עשין יד, החינוך מצוה תלו. רבינו ירוחם חלק אדם נתיב יז ח"ד, כלבו צו, אוהרות לר"ש אבן גבירול – זהר הרקיע לרשב"ץ עשה כז, חרדים פט"ז סג סז ע, פכ"ט מד. שמנו בענין זה מצוה אחת בלבד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שוחק¹⁶¹ וזורה לרוח בכל מקום¹⁶². או שוחק ומטיל לים או לנהר¹⁶³, ולים המלח מטיל בלא שחיקה¹⁶⁴.

וזהו¹⁶⁵ בשל גוי, ואינו מוצא גוי שעובד ע"ז לבטלה, אך אם מוצא גוי גדול לבטלו מותר אפילו להכריחו בעל כרחו לבטלה.

י"א שרק בארץ ישראל אולם אם אינו שוחק צריך לבער את העבודה זרה בכל דרך של איבוד והשחתה הראוי יותר לאותה עבודה זרה, שתגרום שלא

¹⁶¹ לר"ת בתוספות חולין דף פ"ח ריש ע"ב, כל עבודת כוכבים צריך שריפה קודם ששוחק. גל' מהרש"א שם וכן עי' במשנה למלך פרק ה' מהל' ע"ז הלכה ו' וסיים וא"כ יש לתמוה אמאי לא ביאר הטור בס' קמ"ו שקודם שחיקה ישרפנה וצ"ע.

¹⁶² כדעת רבי יוסי במשנה שם (מג ע"ב), ודלא כדעת חכמים שאמרו לו שם "אף היא נעשית זבל", דהיינו שלא יזרה אותה לרוח שע"ז יתנה ממנה שיגדלו הצמחים טוב יותר ע"ז זבל העבודה זרה, ויש בכך איסור – שנאמר (דברים יג יח): "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם". וכתבו התוס' (פסחים כח ע"א ד"ה ע"ז, ועבודה זרה שם ד"ה שוחק) שמודים חכמים שמותר לו לבער עבודה זרה ע"י שישחוק אותה ויזרה אותה לרוח במקום שאינו מגדל צמחים]. ופסקו בגמרא (עבודה זרה מט ע"א) כרבי יוסי, וביארו שם בגמרא שהוא יכול לבער עבודה זרה ע"י שישחוק ויזרה לרוח, ואף אם ע"י כך יזבל את שדהו אין בכך מניעה. מפני שהזבל אינו הגורם היחידי לגידול הצמחים, ואף הקרקע גורמת לו, והלכה שזה וזה גורם מותר. ועי' תוס' מג ע"ב ד"ה אמרו לו וכסף משנה ע"ז שם. – ונפסק גם ברמב"ם ע"ז פ"ח ה"ו, טוש"ע יו"ד קמ"ו יד. [והביא ר' יוסי ראייה לדבריו ראייה (שם בברייתא במסכת עבודה זרה) מהפסוק (מלכים ב יח יד) "וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה". ואמרו לו חכמים שאין משם ראייה כיון שנחש הנחשת היה של משה ולא נאסר משום ע"ז, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולא כתתו אלא כדי שלא יטעו ישראל אחריו. עוד ראייה הביא ר' יוסי לדבריו מהפסוק (שמואל ב ה כא): "ויעזבו שם את עצביהם וישאם דוד ואנשיו", [ווישאם] הוא לשון זורו וטלטלו, כמו שנאמר: (ישעיה מא מז) "תזרם ורוח תשאם", ותרנומו: תזרינו ורוח תטלטלין], ואמרו לו חכמים שאין משם ראייה כיון ש"וישאם" כאן הוא נשיאה ממש, בשביל ליהנות מהם, שהרי איתי הגיתי ביטל את הע"ז. כ"ז הובא בתוספתא ע"ז פ"ד בשינוי לשון].

¹⁶³ כדעת רבי יוסי במשנה שם (מג ע"ב) שפסקו בגמרא ובפוסקים כדעתו, וכנ"ל, ודלא כדעת חכמים שם במשנה, הסוברים שלא יטיל אותה לנהרות או לים מפני שהמים מוליכים אותה אל גדות הנהר, ויזבלו שם את הקרקע ויהיה לו בכך הנאה מכך.

¹⁶⁴ פירש ב"י דמ"ש הטור שוחק ומטיל לים פירוש לשאר נהרות שספינות עוברות שם ושוא תפגע בו ותטלנו אבל לים המלח שאין שם ספינות מטילה אפילו בלא שחיקה. מ"ז יא וכן בש"ך יג ובאור הגר"א יו"ד סי' רצד ס"ק כב.

¹⁶⁵ ס' קהל יאודה. דרב"ת שם מ, וצ"ע אמאי לא הוזכר חילוק זה בפוסקים, ולכאורה היה אפ"ל דהוא מצות עשה לבטל, רק שאם ביטלו גוי שוב אין מצוה עליו אך אם לא ביטלו הגוי מעצמו חייב לבערה ולא יתננה לגוי לבטל אולם בגמ' לעיל כמ' א מוכח להדיא ממעשה דר' יהושע בן לוי ור"א הקפר שלכתחילה סותר לגוי לבטלה דהכי איתא "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא עובד כוכבים קטן ולא אמר לו כלום מצא עובד כוכבים גדול ואמר לו בטלה ולא בטלה סטרו ובטלה"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ישאר ממנה רושם, ושתמחר את איבודה, דהיינו בין בשבירה בין בשריפה בין בהריסה ובין בכריתה¹⁶⁶.

ניתן את מזבח של העבודה זרה, או גרע את אשרה של עבודה זרה, צריך לשרפם, כדי שלא ישאר ממנה רושם, וכן¹⁶⁷.

קיצין אשרה של עבודה זרה והוציאה האשרה גידולים חדשים, אפילו עקר וגרלה מחדש עשר פעמים, חייב לקוצצם, כדי שלא ישאר ממנה רושם, וכן¹⁶⁸.

העוקר ע"ז או "הקוצץ את האשרה"¹⁶⁹ צריך לשרש אחריה דהיינו לאבדה ולהשחיתה עד שלא ישאר ממנה רושם, וכן¹⁷⁰.

חייב העוקר את העבודה זרה לשרש אחריה – דהיינו לגרום שלא ישאר ממנה רושם¹⁷¹, ובחוץ לארץ אינו צריך לשרש אחריה¹⁷².

¹⁶⁶ ולכן פרטה התורה כל מיני כליון ואיבוד, סהמ"צ שם והחינוך שם. ובמכילתא (דברים יב, הובאה שם במדרש תנאים) אמרו: הראוי לשרפה שורף ואת שאינו ראוי לשרפה שוחק וזורה לרוח או מטיל לים או שף בארץ עד שיכלה, נמצינו למדים שעבודה זרה מתבערת בארבע דרכים ואשרה בשלש דרכים בכריתה וגדיעה ושרפה. ונחלקו התנאים (בגמרא שם ע"ז מה ע"ב, ובסיפרי שם) מאיזה כתוב למדנו שצריך לגרום לכך שלא ישאר ממנה רושם ר' אליעזר אומר מהכתוב: "ואבדתם את שמם" (דברים יב ג), ור' עקיבא אומר מהכתוב: "אבד תאבדון".

¹⁶⁷ ע"ז מה ע"ב ורש"י, [מכילתא דברים יב, הובאה במדרש תנאים שם]. ועיי רש"י שם שיעשה כן כדי שלא יבוא לידי תקלה ליהנות בהם, ועוד שכך מצותם בשרפה. ונחלקו התנאים (בגמרא שם ע"ז מה ע"ב, ובסיפרי שם) מאיזה כתוב למדנו שצריך לגרום לכך שלא ישאר ממנה רושם ר' אליעזר אומר מהכתוב: "ואבדתם את שמם" (דברים יב ג), ור' עקיבא אומר מהכתוב: "אבד תאבדון".

¹⁶⁸ ספרי (ראה פסקא ס) ונלמד שם ממ"ש: "אבד תאבדון" ודרשו איבוד אחר איבוד. ועיי"ש במלבי"ם, סהמ"צ שם וחינוך שם. ונחלקו התנאים (בגמרא שם ע"ז מה ע"ב, ובסיפרי שם) מאיזה כתוב למדנו שצריך לגרום לכך שלא ישאר ממנה רושם וכדלעיל.

¹⁶⁹ ספרי שם.

¹⁷⁰ ספרי שם פסקא סא, ע"ז מה ע"ב, טוש"ע יו"ד קמו טו. ונחלקו התנאים (בגמרא שם ע"ז מה ע"ב, ובסיפרי שם) מאיזה כתוב למדנו שצריך לגרום לכך שלא ישאר ממנה רושם וכדלעיל.

¹⁷¹ שחייב זה נלמד מהפסוק "ואבדתם את שמם" [עיי לעיל שלימוד זה הוא לר' אליעזר], וכתוב שם: "מן המקום ההוא", דהיינו מארץ ישראל.

¹⁷² מ"ז סו"ס קמו, ועיי"ש בבית לחם יהודה. [כך פירש הבאור הט"ז שם את דעת המור בביאור הספרי הנ"ל (פסקא סא) שנלמד ממ"ש: "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא", שצריך לרדוף אחרי ביעור ע"ז בארץ ישראל].

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

עבודה זרה של ישראל טעונה גניזה¹⁷³. וי"א שיגנוז אותה בקרקע כשהיא שלימה¹⁷⁴, וי"א שקודם שיגנוז אותה צריך לבער אותה ביעור גמור על ידי שרפה כעבודה זרה של גוי¹⁷⁵.

¹⁷³ ע"ז נב ע"א, ונלמד שם ממה שנאמר (דברים כז טו): "ושם בסתר", או לפי שנאמר (שם מז כא): "לא תטע לך אשורה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך", מה מזבח טעון גניזה אף אשורה טעונה גניזה. ונפסק ברמב"ם ע"ז פ"ח ה"ט.

¹⁷⁴ רש"י שם, תוס' יבמות קד ע"א ד"ה סנדל. ולפי"ז עבודה זרה של ישראל פחות חמורה מעבודה זרה של גוי, ולכן אינה טעונה שרפה וביעור – ע"י תוס' יבמות שם.

¹⁷⁵ תוס' ע"ז שם (ד"ה מה מזבח), וביאר שרצון הגמרא לומר שאין תקנה לעבודה זרה של ישראל ע"י ביטולה, כיון שאסור ליהנות ממנה, מה שאין כן בעבודה זרה של גוי שאחרי ביטולה מותרת בהנאה ולכן אינה צריכה ביעור וגניזה. וכ"כ המאירי ע"ז שם והריטב"א שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

